೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವ

(ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ ಅವರಿಗೆ
ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಂಶಿಕ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಅನಿಲಕುಮಾರ
ಎಂ.ಎ.ಬಿ.ಇಡಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಾಳಿ
ಎಂ.ಎ.ಪಿಎಚ್.ಡಿ

ಕ.ರಾ.ಶಿ.ಸಂಸ್ಥೆಯ
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ
ಬೀದರ

…ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ-೫೮೩೨೭೬
೨೦೧೧

ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ: **KRSBKS - 00464**

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವ

(ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಬೀದರ ಇವರಿಗೆ
ಎಂ.ಫಿಲ್. ಅಂಶಿಕ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಅನಿಲಕುಮಾರ
ಎಂ.ಎ.,ಬಿ.ಇಡಿ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಾಳಿ
ಎಂ.ಎ.,ಪಿಎಚ್.ಡಿ.
ಕ.ರಾ.ಶಿ.ಸಂಸ್ಥೆಯ
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ
ಬೀದರ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ–೫೮೩೨೭೬
೨೦೧೧

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಶ್ರೀ ಅನಿಲಕುಮಾರ ಇವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ "೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವ" ಎಂಬ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ನಿಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಾಳಿ
ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ,
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ
ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರ

ಸ್ಥಳ : ಬೀದರ
ದಿನಾಂಕ: 15/6/2011

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

"೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವ" ಎಂಬ ನಿಬಂಧವನ್ನು ಡಾ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಾಳಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಿಬಂಧವು ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು. ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅನಿಲಕುಮಾರ
ಎಂ.ಫಿಲ್.ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕ.ರಾ.ಶಿ. ಸಂಸ್ಥೆಯ,
ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ
ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಬೀದರ

ಸ್ಥಳ : ಬೀದರ

ದಿನಾಂಕ : 15/06/2011

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಒಂದು

೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

೨. ವಚನ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು

೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವ

೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ಸ್ವರೂಪ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ :

ಭಾರತ ದೇಶವು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬೀಡಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅದು ತನ್ನ ಭವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಗದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ರಾಂತಿ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವುದು ಇತಿಹಾಸ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವಯುಗವು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾಲಘಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೆಡೆಗೆ ಹರಿದು ಬಂದುದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ರುಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಿಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದರೆ? ಅದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ನಾನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಕಂಡು ಕೊಂಡಂತಹ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ರೂವಾರಿಗಳಾದಂತಹ ವಚನಕಾರರು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದೂ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿರದೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಇವು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಅಂತರಗತವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಂತಹ ವಚನಗಳ ಒಳಮರ್ಮವನ್ನು ಭೇಧಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅಂತರ ಸತ್ವಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿ, ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗುರುತತ್ವವು' ಹೇಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 'ಗುರುವಿನ' ಸ್ಥಾನ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನ ಬಹಳ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವಂತಹ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ವಚನಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವುದೇ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರು "ಗುರು" ಮತ್ತು "ಗುರುತತ್ವ" ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಶರಣರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರು ಎಂದರೆ ಯಾರು ಮತ್ತು ಗುರುವನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಶರಣರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುರುವಿನ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯು ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದರೆ ಅದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ನಂದಾದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ನಾಡಿನ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಈ ವಚನಗಳು ಜಾತಿ ಮತ ಮತ್ತು ಪಂಥಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಯಾದ ಚಿಂತನೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಮುಕ್ತಕಗಳಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವಚನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು "ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಾಗಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ, ಜನರಾಡುವ ಜನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ". ಈ ವಚನಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೂರು ಸಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾಲಿನವರೆಗೆ ರಚನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಚನಗಳು ಯಾವುದೇ ಶರಣನದಾಗಿರಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಅಂಕಿತನಾಮವಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಕಿತ ನಾಮವಿರುವುದೊಂದು ವಚನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೇವಲ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರ ಬರುವ ವಚನಕಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿರದೆ ಕೇವಲ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ "ಗುರು" ಮತ್ತು "ಗುರುತತ್ವ" ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನಾದ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕೋತ್ತರ ಯುಗದವರೆಗೆ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಡೀ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಚನ ರೂಪದಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪವಿರಲಾರದು. ವಚನ ರೂಪದ ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಕಾಲದ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಇವೆರಡೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡದ ಸೃಜನಶೀಲ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ವಚನ ರೂಪವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ವಚನಗಳು, ಇವುಗಳ ರಚನೆಯ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಮತ್ತು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಘಟ್ಟಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಘಟ್ಟಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಅ) ಬಸವ ಪೂರ್ವಯುಗ

ಆ) ಬಸವಯುಗ

ಇ) ಬಸವೋತ್ತರಯುಗ

ಈ) ಆಧುನಿಕಯುಗ

ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ವಚನಗಳ ರೂಪವೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಉಳಿದಂತೆ ವಚನ ಶೈಲಿ, ಭಾಷೆ, ವಸ್ತು, ಸಂದರ್ಭ, ಆಶಯ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದು ಘಟ್ಟದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟ್ಟದ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ತುಂಬಾ ದುಸ್ತರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೇವಲ ಎರಡನೇ ಘಟ್ಟವಾದ ಬಸವಯುಗದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿರುವ "ಗುರುತತ್ವ" ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಇಡೀ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಬಸವಯುಗದ ರಚನೆಗಳು ತನ್ನದೆಯಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನವ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯು ತಾತ್ವಿಕ ಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬಸವಯುಗದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಗುರುತತ್ವವು ತುಂಬಾ ತಾತ್ವಿಕವೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿಯೂ ಮೂಡಿ ಬಂದಿವೆ.

ಬಸವಯುಗದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ "ಗುರುತತ್ವ"ವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನಾದ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಾದಿಯಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಸಮಗಾರ ಹರಳಯ್ಯ, ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಮತ್ತು ನೂಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ ಹೀಗೆ ನೂರಾರು ವಚನಕಾರರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಚನಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ಹರವು ನೋಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು "ಗುರುತತ್ವ"ದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾದುದು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೀಮಿತತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಕರಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಬೇಲಿಯನ್ನು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ". ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಇಲ್ಲೊಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೂಳ್ನುನುಡಿಗಳೆಂದು ಕರೆದುದುಂಟು. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾವು 'ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ' ಅಥವಾ 'ಪ್ರಮಾಣ'ಗಳೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿದ ನುಡಿಮುತ್ತುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಬದುಕು-ಬರಹ ಒಂದಾದಾಗ ಅವು ವಚನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಬದುಕು ಒಂದು ತರಹ ಬರಹ ಇನ್ನೊಂದು ತರಹವಾದಾಗ ಅದು ರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳೇ ಬೇರೆ, ರಚನೆಗಳೆ ಬೇರೆ, ವಚನಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯ ನೂತನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ರಚನೆಗಳು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ವಚನ ಮತ್ತು ರಚನೆಗಳಿಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರವಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳು ಮಾತುಗಳಾದರೆ, ಗೀತೆಗಳು ರಚನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾತು ಗದ್ಯದ ಸೂಚಕವಾದರೆ, ಗೀತೆ ಪದ್ಯದ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ವಚನಗಳೆಂದರೆ ಪದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದ, ಗದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದ, ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಗದ್ಯದ ಸಮಿಶ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಹಾಡಲು ಬರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡಲು ಚಂದವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ.

೨. ವಚನ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು :

"ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ವಚನಗಳು ಗದ್ಯ ಪದ್ಯದ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಮಾದರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು."[೧] – **ಸಿ. ಸಿ. ಬಸವನಾಳ**

"ವಚನಗಳ ದಾಟಿ ಪದ್ಯದಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗದ್ಯದಷ್ಟು ಸಡಿಲವೂ ಅಲ್ಲ"[೨] ಎಂದಿದ್ದಾರೆ – **ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ**

"ಕಂದ ವೃತ್ತಾದಿಗಳಂತೆ ವಚನಗಳ ಛಂಧೋಬದ್ಧವಲ್ಲವಾದರೂ ಗದ್ಯದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವೂ ಅಲ್ಲ"[೩] ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ – **ಡಾ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಪೂಜಾರ**

"ವಚನವೆಂಬುದು ಭಾವಗೀತೆ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನುಭಾವ ಗದ್ಯ, ವಚನಗಳು ಗೀತೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಲ್ಲ ಅವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಲಯದ ಗದ್ಯ ಕವನಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತೆಯ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಯತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಇಲ್ಲವೆ ತಾಳಲಯದ ಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲ. ವಚನಗಳ ಲಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳ ಗಣವಿನ್ಯಾಸವು ಸಂಗೀತದ ತಾಳಲಯವು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಾಳಲಯಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆಂದು ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿಲ್ಲ"[೪] ಎನ್ನುವುದು **ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ.**

"ವಚನಗಳು ಗದ್ಯದ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಪದ್ಯದ ನಡಿಗೆಯನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾವಲಹರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತೊನೆಯತ್ತ ಸಾಗುವ ಆಕೃತಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ."[೫] – **ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ**

ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ವಚನಗಳನ್ನು ಗದ್ಯದಂತೆ ಓದಬಹುದು, ಪದ್ಯದಂತೆ ಹಾಡಬಹುದು, ಎಂಬ ಮಾತು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಚನ ಸ್ವರೂಪ ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಚಿಂತನಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮತ್ತು ನುಡಿ ಮುತ್ತುಗಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಕಗಳೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮಾಜದ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೂಡಿಸುವ ಕೋಲ್ಮಿಂಚುಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

---

೧. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಷಟಸ್ಥಲದ ವಚನಗಳು – ಪೀಠಿಕೆ ಭಾಗ ಪು. ಸಂ. ೧

೨. ಕಾವ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ – ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ. ಪು.ಸಂ.–೧೨೬.

೩. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ – ವಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ – ಪು.ಸಂ–೧೬.

೪. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ – ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ – ಪು.ಸಂ–೧೫೫.

೫. ಉಧೃತ – ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆ – ಕಿರಿಯರ ಕರ್ನಾಟಕ – ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ.

ವಚನಗಳು "ಸ್ಫಟಿಕದ ಸಲಾಕೆಯಂತೆ" ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ವಚನಗಳು ಮಾನವನ ಬದುಕಿಗೆ ಬರೆದ ಭಾಷ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಶರಣರ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿವೆ. ವಚನಗಳು ತಂದೆ ನೀನು, ತಾಯಿ ನೀನು, ಬಂಧು ನೀನು, ಬಳಗ ನೀನು ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯನ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುವ ಆಡು ನುಡಿಯ ಪಡೆಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಗಳಿಗೆ ಅನುಭಾವವೇ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮಾನದಂಡವೆಂದರೆ ಅಂತರಗಂದ ಅನುಭಾವ ಅಂತರಂಗದ ಸಮೃದ್ಧ ಅನುಭವದಿಂದ ಅಳೆದರೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನದೆಯಾದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪೂರ್ವದ ಹಳೆಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಯುಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಡುಗನ್ನಡ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಚನಯುಗ ಅಥವಾ ಬಸವಯುಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನಾದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಚನಕಾರರು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಹೊಳೆದಂತೆ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಾಗದೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ ನೀಡಬಲ್ಲ ರತ್ನ ದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳು ಚಂಪುವಿನಂತೆ ದೀರ್ಘವಾದ ಕಥನಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳದು ಮುಕ್ತರೂಪ. ಒಂದೊಂದು ವಚನವು ಶರಣರ ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ನುಡಿ ಅನುಭಾವವೇ ಅಲ್ಲಿನ ವಸ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ವಚನಗಳು ಆವೇಶದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮೂಡಿಬಂದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಇವನ್ನು ಆಶುಕವಿತೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಲಗೆ ಬಳಪ ಪಿಡಿಯದೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆ ಎಂಬ ಮಾತು ವೀರಶೈವ ವಚನಕಾರರಿಗೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ."[೬] ವಚನಗಳು ಬದುಕಿನ ದಾರಿದೀಪಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಗಳು ಕೇವಲ ಮಾತುಗಳಾಗಿರದೆ ಅವು ಭಾಷ್ಯಗಳಾಗಿ ಮಾನವನು ಮಾನವನಾಗಿ ಬದುಕುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

---

೬. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ ಕೆ – ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ – ಪು.ಸಂ.೧೧೧–೧೧೨

ವಚನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು ದಾಸಿಮಯ್ಯನಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಬೆಳಸಿದವರು ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಜನರ ಆಡುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಪಾರವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದು ನಾವು ಮೊದಲಿಗೆ ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಅಡಿಗಲ್ಲಾದರೆ ಈ ಐವರು ಅದರ ಪಂಚ ಕಲಶಗೋಪುರವಿದ್ದಂತೆ"[೭] ಇದೆ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬಸವಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವ ಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಲುಕದಿದ್ದಾಗ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ದೇವ ಭಾಷೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ ಶರಣರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿದ ನುಡಿಮುತ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಬದುಕು–ಬರಹ ಒಂದಾಗಿ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಿತ್ಯ ನೂತನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. "ವಚನಕಾರರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರವಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಜಾಗೃತಿ ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಧಾನ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದವು"[೮] **ಸಾ.ಶಿ. ಮರುಳಯ್ಯ.**

ಅಂದರೆ ವಚನಕಾರರು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಗುರಿಯಿಂದ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಉದ್ಧಾರ, ಉತ್ಥಾನಗಳು, ಶರಣರ ಮನೋವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾರತೀಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀಡಿರುವಂತಹ ವಚನಕಾರರ 'ಗುರುತತ್ವ' ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಯುಗದ ವಚನಕಾರರ ಅನುಭವದಲ್ಲಿರುವ 'ಗುರು' ಮತ್ತು 'ಗುರುತತ್ವ' ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಚನಕಾರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಎನಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪರಿಮಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿ ವಿನಮ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

---

೭. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂ.–ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಪು.ಸಂ.–೯೭.
೮. ಮರುಳಯ್ಯ ಸಾ.ಶಿ.–ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈಭವ–ಪು.ಸಂ–೧೧.

೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ, ಹಳೆಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ, ಹೊಸಗನ್ನಡ, ನವ್ಯಕನ್ನಡ ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಐದು ೫ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶರಣರ ವಚನಗಳು, ದಾಸರ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಸಮೂಹ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ತಲುಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಜಾದು ಮಾಡಿದಂತೆ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದು ಒಂದು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಅದು ದಿಢಿರನೇ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಿಯೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಚ್ರಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಟವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಸರಳವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪದ್ಯಗಳಂತಹ ಬಂದಗಳಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪಚನವಾಗುವದರೊಂದಿಗೆ ಅರಗಿಸಿ ಕರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಸ ಸತ್ವ ಮತ್ತು ತತ್ವವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಗುರಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೇ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಮೇಲು-ಕೀಳೆಂಬ ಅಸಮಾನತೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವುದು ಅವರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ನವಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಉದ್ದೇಶವಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ತತ್ವ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿದಾನಕ್ಕೂ ಸಿದ್ದರಾಗಿದ್ದರು. ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡವರು ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಕೆಂಬಾವಿ ಭೋಗಣ್ಣ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದವರ

ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಈ ಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಶರಣರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಕಂಕಣ ಬದ್ದರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿನಿಂತಿರುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ, ಧರ್ಮದ ಕರ್ಮಟತನಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿ ಏಟು ಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸವಾಲೆಸೆದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ನೂತನವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಒಯ್ದರು. ಧರ್ಮ ತತ್ವಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಜನರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಧರ್ಮದ ಕಡೆ ಬರದೇಯಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನ ತತ್ವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪಂಡಿತ ಮಾನ್ಯವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಮಾನ್ಯವಾದುದು, ಆಸ್ಥಾನದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ತಂದುದ್ದು ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಓದುವುದು ಬರೆಯುವುದು ಕಲಿತದ್ದು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಹರಿದು ಹೋದದ್ದು ಅದು ಕೇವಲ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕವೇ ಜನತೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಲೋಹ ಚುಂಬಕದಂತಹ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ದೇಶದ ನಾನಾ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಶರಣರು ಹರಿದು ಬಂದರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಕಾಯಕ ದಾಸೋಹ'ದಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ನಡೆಸಿದರು. ಅಂದಿನ ಸಮಾಜ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ಗುಣ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಜನರ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಜಡ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಪಟ್ಟು ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಮತ್ತು ಪರವರ್ತನೆಯ ಹರಿಕಾರರೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನೀಡಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದರು. "ಎನ್ನ ಮನಸಾಕ್ಷಿ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿ" ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಚನ ರಚಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಶರಣರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೧೫ನೆ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಸಂಕಲನ ಮಾಡುವ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿತು. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದೇ ಪರಂಪರೆ ಪ್ರೇರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನೂರಾರು ಜನ ಆಧುನಿಕ ವಚನಾಕಾರರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ರಚಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದಿ ವಚನಕಾರ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರ ಎಸ್.ವಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರವರೆಗೆ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೨೦ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟ ತೆಗೆದಿರಿಸಿದರೆ, ಆತ್ಮರಹಿತವಾದ ಅಲಂಕಾರಗೊಂಡ ದೇಹದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಧ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದವರೆಂದರೆ ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಸಕಳೇಶ ಮಾದರಸ, ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದಿಮರಸ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವನೆಂದರೆ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಹೆಚ್ಚೂ ಕಡಿಮೆ ಈತನನ್ನು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಕರ್ತೃಪುರುಷ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ನಂತರ ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಪ್ರಭಾವಿ ವಚನಕಾರನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ತದನಂತರ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಈ ಮೂವರು ವಚನಕಾರರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಹೇಳುವಂತೆ "ಮೃಢ ಶರಣರ ನುಡಿಗಡಣವೇ ಕಡೇಗಿಲು, ಬರುಶಠಗನ ಭಕ್ತಿ ದೀಟವೆಂದು ನಚ್ಚಬೇಡ ಮಠದೊಳಗಣ ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪುಟನೆಗೆದಂತಾಯಿತು."[೯] ಎಂಬ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಭಕ್ತರ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಗುಣವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ವಚನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಕಳೇಶ ಮಾದರಸನು ಕೂಡ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ದಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ ಉಡಲು ಸಿರಿಯು ಕಾಣಲು ಬೆತ್ತಲು ಇಪ್ಪರಯ್ಯ ನುಂಗಿದ ರುಚಿಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಉಪಮಿಸುವೇನು"[೧೦] ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳುನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟಂತೆ ಮತ್ತು ಇದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಮೆಟ್ಟಿಲಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಠಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನರಾಮ ಅಂಕಿತನಾಮವಿರುವ ಚಂದಿಮರಸನು "ನಾಯಿಕುನ್ನಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಬೇಡ, ಬೋಗಳಬೇಡ, ಎಂದರೆ ಬಿಡುವುದೇ"[೧೧] ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈತನ ವಚನ ರಚನಾ ಶೈಲಿ ತುಂಬಾ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸಹಿತವಾಗಿ ಉಪಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಇರಿಸಕೊಂಡು ಸಮಾಜ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೋಗುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭದೇವ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ದರಾಮ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಮೋಳಗಿ ಮಾರಯ್ಯ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಅಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ ದಂಪತಿಗಳು, ತುರುಗಾಯಿ ರಾಮಣ್ಣ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವ, ಗಜೇಶ ಮಸಣಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ನಗೆಯ ಮಾರಿತಂದೆ, ನೂಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ, ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾಹಾದೇವಿ, ಮಾದಾರ ಧೂಳಯ್ಯ, ಪ್ರಸಾದಿ ಭೋಗಣ್ಣ, ಹೆಂಡದ ಮಾರಯ್ಯ, ಗುಮ್ಮಟದೇವ, ಮೇದಾರ ಕೇತಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಸೂಳೆ ಸಂಕವ್ವೆ, ಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಚೌಡಯ್ಯ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

---

೯. ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನ – ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ :೨ ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ
೧೦. –:ಅದೇ:–
೧೧. ಚಂದಿಮರಸನ ವಚನ – ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತತ್ತ ಬಸವನೆಂಬ ಬಳ್ಳಿ, ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದಡೆ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಗೊಂಚಲು, ಒತ್ತಿ ಹಿಂಡಿದಡೆ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ರಸವಯ್ಯ"[೧೨] ಎನ್ನುವಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಭಕ್ತಿ, ಜೀವನ ಸಾಧನೆ, ಭೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಒಂದು ವಚನ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಈ ವಚನಕಾರರು ತಮ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ, ಹೊಳೆದಂತೆ, ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ ವಚನವನ್ನು ರಚಿಸಿ 'ಆನು ಒಲಿದಂತೆ ಹಾಡುವೆ' ಎಂದು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬಸವಣ್ಣನ ತರುವಾಯ ಬಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಮೂರುಸಾವಿರ ಮುಕ್ತಿಮನಿ, ಗುಮ್ಮಳಾಪೂರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ಇಮ್ಮಡಿ ಗುರುಸಿದ್ಧಸ್ವಾಮಿ, ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೋಗಿ, ಕಡಕೂಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಸಂಪಾದನೆ ಸಂಕಲನದತ್ತ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದು ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದವು.

೧೫ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಕೆಲವರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿರಾಳಂಬ ಪ್ರಭುದೇವ, ಪರಮಜ್ಯೋತಿ ಬಸವಲಿಂಗ ದೇವರು, ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯ, ಬಿಕ್ಷದ ಸಂಗಯ್ಯ, ವೀರಣ್ಣ ದೇವರು ಮುಂತಾದವರು ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಾ ಅದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ತತ್ವವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯ ಹಂಬಲದಿಂದ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಶುಷ್ಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಹೀನವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಮೌಢ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ವೈಧಿಕರ ಅಂದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವದು ಸತ್ಯ, ಶುದ್ಧ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ 'ಕಾಯಕ' ಮತ್ತು 'ದಾಸೋಹ' ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವದು ಅವರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

---

೧೨. **ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂಪಾದರು: ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ**

ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮಾನವನ ಬದುಕಿನ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಇಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ವಿರಳ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಭಾಷ್ಯಗಳಂತಿವೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗಾಗಿ, ದೈವೀಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದು ಇದೆ ಜನ್ಮ ಕಡೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲಿದೆ". ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಸುಧಾರಣೆ, ಕುಟುಂಬ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದ ದೇಶ ಸುಧಾರಣೆಯ ದಾರಿಯತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ದಾರಿದೀಪಗಳಾವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎರಡು

೧. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ, ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ

೨. ವಚನ ರೂಪದ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ

೩. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳು

೧. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ, ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ :

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮೊಳಗಿಸಿದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು, ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವಾಗಿ, ಕೂಡಲಸಂಗಮದ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ "ಬಸವಯುಗ" ಎಂದು ಕರೆಯುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲವನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಬಸವಯುಗವೆಂದೇ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆಯಾದ ವಿನೂತನ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಗುರುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರೆಡೆಗೆ ಹರಿದುಬಂತು. ಈ ಧರ್ಮದ ತತ್ವ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಮತಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಸರಳಗೊಂಡಿತು. ಈ ಮುಂಚೆ ವೈಧಿಕಧರ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ದೇವಭಾಷೆಯೆಂದು, ದೇವಸಂತಾನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಒಂದು ಸ್ವಾರ್ಥತನದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ಉನ್ನತವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಭ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಶರಣರು ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಇದರಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದೆಯೆಂದು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರನೂ ಸಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥ ಓದಬೇಕು ಮತ್ತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಶುರುವಾಯಿತು. ಅಂತಿಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಇದು ಒಂದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೆಸಗಿದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ತನಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಾಂತಿ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರದು. ಅದು "ಹಣ್ಣಾಗದ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ".

ಬದಲಿಗೆ ಕಾಲ ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಬೇಕು. ಸಮಯ ಒದಗಿಬರಬೇಕು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಹಳೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಜನರು ಹೃದಯ ತೆರೆದು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಅದರ ಉಗಮ ತೀರ ಅನಿವಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕೈಗೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳ ವಿಚಾರಗಳು ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಹಳೆಗನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಂಡಿತರ ಕೈ ಸೆರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇದರ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸಕಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾನುಭಾವ ಸೇರಿಸಿ, ಹೊಸದಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅದೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಯಿತು.

ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಪ್ರತಿಭೆ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಪದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಗದ್ಯವು ಅಲ್ಲದ ಒಂದು ವಿನೂತನ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಸಗಳ ತ್ರಾಸು ಇಲ್ಲದೆ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸುಲಲಿತವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹದ್ದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ, ವೈಚಾರಿಕವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ತುಂಬಿದರು. ಭಾವುಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಿಗೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿ, ಪಂಡಿತ ಮತ್ತು ಪಾಮರರಿಬ್ಬರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿತು.

'ವಚನ' ರೂಪ ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು? ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ದೊರೆಯಿತು? ಎಂಬುದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಸಿಕ್ಕ ಉತ್ತರ ಅತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದಂತೆ 'ಪದ್ಯಗದ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಕೊಂಡಿಗೆ' ವಚನವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಇದೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು 'ತ್ರಿಪದಿ ಮೂಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು' ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಂದು ಕಡೆಯಿರಲಿ, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟ, ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಓದುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಈ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವಿದೆ. ನಿತ್ಯ ನೂತನತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು

ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಪಟಿಕದ. ಸಲಾಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಲಿಂಗ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೌದೆನ್ನುವ ಭಾಷೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಚನಗಳ ಮೌಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಹಳೆಗನ್ನಡವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಸರಳವಾದ ಹಾಗೂ ಸುಲಭವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. "ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ ಕಳೆದ ಸಿಪ್ಪೆಯ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ, ಕಾಯ್ದು ಆರಿದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ"[೧]ಯಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಠಿಯಾಯಿತು. ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಧಿಡೀರನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಕೆಲವರು ಇವು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಹೇಗೆ ದೊರೆತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ್ದುಂಟು. ಈ ವಚನಗಳ ರಚನೆ ಹೇಗಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಡಿ. ಎಲ್. ಎನ್. : "ತಮಿಳಿನ ಶೈವ ಭಕ್ತರಾದ ನಯನ್ಮಾರರ ತೇವಾರಂ ಎಂಬ ಭಕ್ತಿ ಪರವಾದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಯುಕ್ತವಾದ ಹಾಡುಗಳ ಅನುಕರುಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ"[೨] ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಪದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಇವು ಯಾವುದೇ ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿವೆ. ತಮಿಳಿನ ತೇವಾರಂಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಈ ವಚನಗಳಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು : "ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತೋತ್ರಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ವಚನಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ವಚನಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ಉಪನಿಷ್ಯತ್ತು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳ ಗದ್ಯಭಾಗ"[೩] ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅವರು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿ ವಚನಕಾರರು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ವೇದ ಉಪನಿಷ್ಯತ್ತು ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಗದ್ಯವೇ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಚನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

---

೧. ಕವಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ರಂಗ ಕೃತಿ – ಅನುಭಾವಾಮೃತ.

೨. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ – ವಿ.ಜಿ.ಪೂಜಾರ–ಪು.ಸಂ–೨೦.

೩. ಅಲ್ಲಮನ ವಚನ ಚಂದ್ರಿಕೆ(ಸಂ) ಪೀಠಿಕೆ ಭಾಗ ಪು.ಸಂ.೧೨–೧೩.

ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ : "ವಚನಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೂಲ ಎಂಬ ವಾದದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ವಚನಗಳ ರೂಪ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಚನಗಳ ಅಂತರ ಸತ್ವವನ್ನು ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು"[೪] ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ. : "ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಎರವಲು ತಂದುದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಕನ್ನಡದ(ಸ್ವಾರ್ಜಿತ) ಸಾಧಿತ ಸ್ವತ್ತು, ವಚನಕಾರರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲ, ಅವರು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದ ಬೇಸಾಯಗಾರರು"[೫] ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ : "ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ವಚನಗಳು ತ್ರಿಪದಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ವಚನಗಳ ಬಂದ, ರೂಪ, ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಅವರು ಇರಿಸಿಕೂಂಡ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಜಾಯಮಾನ ಮತ್ತು ದೇಶಿಯ ಕಸುವು ತುಂಬಿರುವುದು ಕಾಣಬಹುದು"[೬] ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ದೇಶಿಯವಾದ ಪದ್ಯ ಜಾತಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಜ. ಚ. ನಿ. : "ವಚನಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ವೀರಭದ್ರದೇವರ ಒಡಬುಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ."[೭] ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ತಮಿಳುನಿಂದಾಗಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದಿಂದಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತವುಗಳಲ್ಲ. ೧೧ ಮತ್ತು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿಗತಿಗಳಿಂದ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಹ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ವಚನಕಾರರು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿದರು ಮತ್ತು ಬರೆದರು.

---

೪. ವಚನಾನುಶೀಲನ ಎಚ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ. ಪು.ಸಂ-೫.
೫. ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ-ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀ. ಪು.ಸಂ-೯.
೬. ಸಂಶೋಧನ ತರಂಗ-ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ. ಪು.ಸಂ-೧೯-೧೭.
೭. ವಚನ ವಿಭಾವ - ನಮ್ಮ ನುಡಿ - ಜ.ಚ.ನಿ. ಪು.ಸಂ-೦೯(೧೯೮೪).

ಪಿ. ವ್ಹಿ. ನಾರಾಯಣ : "ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೇರಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಮೂರ್ತಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೇರಾವುದೇ ಛಂದೋರೂಪದಿಂದಲೂ ಮಾರ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತಾನಿರುವಂತೆಯೇ ಉದ್ಭವಿಸಿತು"[೮] ಎನ್ನುವ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಧ್ವನಿ ಗೂಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಜದ ಮೌಢ್ಯತನ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಿತು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಗ್ಧತನದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಅದರ ಬಂಡವಾಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡಿದರು. ಗಟ್ಟಿ ಇರುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪೊಳ್ಳು ಇರುವುದನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿಬಿಟ್ಟರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತತ್ವ ಚಿಂತಕರಾದರು, ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಳ ವಾಗಿತ್ತು. ವಚನ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗದೆ ಅದೊಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಆಯಿತು. ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರ ಒಂದು ಪಡೆಯೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

---

೮. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ – ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ.

೨. 'ವಚನ' ರೂಪದ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ :

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೊಂಡು ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಡೆದದ್ದು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇವುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ತೀರಾ ಅವಶ್ಯಕವೂ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿ, ಹೊಸ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವ ಅವಶ್ಯಕ ಸಂದರ್ಭ ಅದಾಗಿತ್ತು. ದೇವರು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ನಡೆದಿತ್ತು ಈ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಲು ವಚನಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಶುಗಳಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಶೂದ್ರ, ಚಾಂಡಾಲ, ಪಂಚಮರು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ನಾವು ಮನುಷ್ಯರು, ನಾವು ಮನುಷ್ಯರ ಹಾಗೆ ಬದುಕಬಹುದು. ಬದುಕುವುದು ಮಾನವನ ಹಕ್ಕು. ಈ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೆ ಎಂದು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಧರ್ಮ ತತ್ವ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಪುನರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ಸಾಹಸವಿದೆ. ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲ ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಡಾಂಭಿಕತೆ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು, ಸತ್ಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಸರಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಡೆಸುವ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಸಣ್ಣತನ, ಸಂಕುಚಿತತೆ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮೇಲು-ಕೀಳೆಂಬ ಬೇದಭಾವಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನ್ನೇ ಬಯಸುವ, ಮಾನವ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟುವ ಆಲೋಚನೆಯಿದೆ. ಪೂಜಾರಿಗಳೆಂಬ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿ ದೇವರ ಜೊತೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದುವ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಾವರ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡದೆ, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುವ ಧೋರಣೆಯಿದೆ. ಮತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಕರ್ಮಟತನವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಆಲೋಚನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಹಾಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ವಿಚಾರ ಇದಾಗಿದೆ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನತೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತುವಂತಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಇದು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವತುಂಬಿ, ಭಾವತುಂಬಿ ಅದು ಸದಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯಶೀಲತೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ. : "ಬಸವೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಜಂಗಮ ಶಿಷ್ಯರು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲ ೧೨ನೆ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತಾರಾರ್ದ ಮತ್ತು ೧೩ನೆ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ದ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಕಾಲ ಎಂದು, ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸ್ತೋತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ತತ್ವ ನಿರೂಪಣೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ."[೯]

ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ಯರು : "ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯಿದ್ದ ವಚನಕಾರರು ಅಂದರೆ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನರು ಹಾಗೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಚನಕಾರರು ಎಂದು ವಿಭಜನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ."[೧೦] ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರು ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ, ಮತ್ತು ಅವರ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ವಚನಕಾರರು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಗಮಗೊಂಡು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡು, ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರ ತರುವಾಯ ಸೃಷ್ಠಿಕ್ರಿಯೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಡಾ. ವಿ. ಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಅವರು "ಈ ಘಟ್ಟಗಳ ಉಗಮವನ್ನು ೪ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ."[೧೧]

೧. ಬಸವಪೂರ್ವಯುಗ

೨. ಬಸವಯುಗ

೩. ಬಸವೋತ್ತರಯುಗ

೪. ಆಧುನಿಕಯುಗ

---

೯. ವಚನ ಧರ್ಮಸಾರ – ಪು.ಸಂ–೦೯.

೧೦. ಕೆಲವರು ವಚನಕಾರರು – ಪ್ರಕಟಣೆ – ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಪು.ಸಂ–೦೮(೧೯೯೪).

೧೧. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ – ಡಾ.ವಿ.ಜಿ.ಪೂಜಾರ. ಪು.ಸಂ–೨೮–೨೯. ಪ್ರ.ವರ್ಷ–೨೦೦೯ ಗು.ವಿ.ಗು.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ತುಂಬ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ : ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಇದುವರೆಗೆ ೨೦೯ ವಚನಕಾರರು ದೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ೩೩ ಜನ ಸ್ತ್ರೀ ವಚನಗಾರ್ತಿಯರಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನು ೫೪ ಜನ ಅಜ್ಞಾತ ವಚನಕಾರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಚನಗಳು ೨೫೦ ದೊರೆಕಿವೆ. ಉಪಲಬ್ದವಾದ ಒಟ್ಟು ವಚನಗಳು ೨೫೭೫೯. ಬಸವಪೂರ್ವಯುಗದಲ್ಲಿ ೭, ಬಸವಯುಗದಲ್ಲಿ ೧೪೮ ಮತ್ತು ೩೩ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ವಿರಕ್ತರಯುಗದಲ್ಲಿ ೩೧ ಜನ ವಚನಕಾರರು ವಚನ ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ."[೧೨] ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ವಿವರಣೆ ನೀಡಿ ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿತು, ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಜನ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿ ಬಾಳಿತು. ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಹೊರಟಿತು. ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಯಕರೆಂದು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ವಚನ ವಾರೀಧಿ(ಸಮುದ್ರ) ಹರಿಸಿತು. ಈ ವಾರಿಧಿ ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಹರಿದರೆ ಜಗತಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಜನತೆಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ನೀಡಿತು. ಇವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವರ ಅನುಯಾಯಗಳಾಗಲಿ ಬರೀ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದರು. ಇದೇ ಜನ್ಮ ಕಡೆಯೆಂದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ದೇವಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಮನಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಒಳಹೊರಗು ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ತಂದಿತು.

---

೧೨. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ – ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ(ಸಂ.ಮಾತು)

೩. ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳು :

ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಗೂ ಆದ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಉಳ್ಳವರು ಒಂದು ಕಡೆ. ಇಲ್ಲದವರು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧಿಕಾರ, ಅಂತಸ್ತು, ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾದ ವಧು ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿರುವಂತೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಸಹ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ತೀರ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿತ್ತು.

ಈ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ೧೨ನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲರು ಸೇರಿ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ, ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಬದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದದ್ದು ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ನಾವು ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಫಲಶೃತಿಯೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ನೀಡುವುದು ಇಂದರಿಂದಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೆಲ್ಲ ಅಸಾಮಾನ್ಯರಾದರು, ಮಾನವರು ಮಹಾತ್ಮರಾದರು, ನರರು ಹರರಾದರು, ಶಿವಭಕ್ತರೆಲ್ಲ ಶಿವಶರಣರಾದರು ಇಂತಹ ಒಂದು ದಾರಿ ದೊರೆತದ್ದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ನೂರಾರು ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯೆನಿಸಿದರೂ ಅವುಗಳ ಫಲ ಧೀರ್ಘಕಾಲವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಫಲವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಯಾದದ್ದು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ. ಜೀವನವು ಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಅನುಸಂದಾನ ಗೈಯುವುದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಯ ಪರಮ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಇದು ಅದರ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನತೆ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನು, ಮನ, ಧನ ಮಿಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಮತ್ತು

ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಹೊರಟ್ಟಿದ್ದು, ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲವು ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಫಲಶೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಚಳುವಳಿಯೆಂಬುದು ಹೊಸ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಪದವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗಲಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗಲಿ ಆದುದ್ದಲ್ಲ. ಇಡೀ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪುರೋಹಿತ ಶಾಹಿ ಪಟ್ಟಬದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದ ಸಮರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನತೆ ತಲೆಯತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು, ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬದುಕುವಂತಾಯಿತು. ಉಪನಿಷ್ಯತ್ತುಗಳ ಮೂಗು ಕೊಯಿದರು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಕಿತ್ತೆಸೆದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಗಾಗಿ ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಶಕ್ತಿಯಾದುದ್ದು ಈ ವಚನ ಮಾಧ್ಯಮ. ಈ ಮಾಧ್ಯಮ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಒಂದು ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಈ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ನೇತಾರರು ಹಾಗೂ ಸರ್ವಶರಣರು ಹಿಂಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಧರ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಗೊಡ್ಡು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬುಡವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದರು. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಲುಕದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿಲುಕಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಲುಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನುಗ್ಗಿ ಪರಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಶರಣರ ವೈಚಾರಿಕ ಧೋರಣೆಗೆ ನಾವು 'ವಚನ ಚಳುವಳಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇದೊಂದು ಚಳುವಳಿಯ ಶತಮಾನವೆನ್ನಬಹುದು. ಬೆಳಗಾದರೆ ಮತ್ತು ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆದದ್ದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇರದು. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಧೀರ್ಘ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇದೂ ಸಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಚಳುವಳಿ ಎಂಬುದು ಈಗ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪದವಾಗಿದೆ.

"ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಅತಿಸ್ಥೂಲವಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯೂ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆದ, ಇಂತಹ ಚಳುವಳಿಗಳಿಂದ ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಾಜಕೀಯ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳ್ಳಲು ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಗಾಗಿ ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಂತೆಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗಾಗಿ, ಜನಾಂಗ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ, ಮತ ಧರ್ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ೧೨ನೆ ಶತಮಾನದ ಶರಣರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಬಹಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಸರ್ವೋತೋಮುಖ ಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ, ಸಾವು ನೋವುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ."[೧೩]

ಈ ಚಳುವಳಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಶೋಷಿತ ಜನಾಂಗದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕವಾದ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ನಡೆದ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಶರಣರು ಈ ಚಳುವಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿದ ಅಸ್ತ್ರ ಖಡ್ಗವಲ್ಲ, ಖಡ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಹರಿತವಾದ ಅಸ್ತ್ರವೆಂದರೆ ವಚನಗಳು. ಅವರು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಚನಗಳು ರಾಮಬಾಣವಾಗಿ ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಅಂಧಕಾರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿದರು.

ಈ ವಚನಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ ಸುಮಾರು ೩೫೦ ಜನರು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಚನ ರಚಿಸಿದ್ದು ಈ ಯುಗದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಸಮಾನತೆ, ಮೌಢ್ಯ, ಕಂದಾಚಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಫಲವಾಗಿ, ಇವರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಅಂದಿನ ವೈಧಿಕ ಧರ್ಮವು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಉಸಿರೆತ್ತದಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು.

---

೧೩. ವಚನ ಚಳುವಳಿ – ಡಾ.ಎಚ್.ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ–ಪು.ಸಂ–೦೪

ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಧ್ವನಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಂಡು, ಅವರ ಉದ್ಧಾರದ ಮಹಾ ಪಾಂಚಜನ್ಯವಾಗಿ ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶರಣರ 'ವೈಚಾರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ' ಅಥವಾ 'ವಚನ ಚಳುವಳಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಮುಕ್ತಗೊಂಡರು.

ಶೂದ್ರನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಾಲ ಹೊಯಿತು. ಅವನು ಪಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವ ಹೊಲಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕುವುದು ಆತನ ಕೆಲಸ. ಆತ ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿ ಏಟು ಬಿದ್ದು, ಈ ಸಂಕೋಲೆ ಕಡಿದು ಹೋಯಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಗುಡಿ ಗುಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಿತು. ಮಠ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಪುರಾಣ, ಪ್ರವಚನ, ಹೋಮ, ಹವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಮುಂಜಾನೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪುರ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಶೂದ್ರನಾದವನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ, ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕಸಬಾರಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಗುಳಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವನು ತುಳಿದ ಹೆಜ್ಜೆ ಅವನ ಕಸ ಬಾರಿಗೆಯೇ ಅಳಿಸಬೇಕು. ಅವನು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕಾಲಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿಗಳು ಧರಿಸಬಾರದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರ ತುಂಬಿ, ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಲು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಒಂದು ಸಾಧನ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮುಖದಿಂದ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ತೋಳಿನಿಂದ, ವೈಶ್ಯರು ತೊಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಪಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಎನ್ನುವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹುಟ್ಟುವುದು ಯೋನಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶಿವಭಕ್ತನೇ ಕುಲಜನೆಂದು ಭವಿ-ಭಕ್ತ ಎಂಬ ಎರಡೇ ಜಾತಿಗಳೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಉಳಿದ ನೂರಾರು ಕುಲಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದರು. ಈ ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ನಾವು ಯಾರೂ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಜಾತಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾವು ಯಾರೂ

ಹೊಣೆಗಾರರಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಮೇಲು, ಕೆಳವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಕೀಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಯಾರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಯಾರೂ ಕನಿಷ್ಠರೂ ಅಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಸಾಧಿಸಿದವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತ ಶೂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ವೈದ್ಯರ ಮಗ ವೈದ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವಿದ್ಯೆ ಎಂಬುದು ಯಾರ ಸ್ವತ್ತೂ ಅಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು, ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಜಾತಿ ಮತಗಳು ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿವೇ ಹೊರತೂ, ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಮೂಲದಿಂದಲೂ ಬಂದವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ನೂರೆಂಟು ಜಾತಿ ಉಪಜಾತಿಗಳನ್ನೇ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಲು ಹೊರಟು ಇದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಕೂಡ ಆದರು. ಇದನ್ನು ನಾವು ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಈ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಿಂದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ದಾರಿಗಳು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

೧. ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿವರ್ಗ ಧರ್ಮದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕೃತಗೊಳಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು.

೨. ದೇವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ತಂಡ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದು ಆಂದೋಲನವೇ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಶರಣರು ಒಂದು ಕಡೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿದರು. ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಎರಡು ಹಣ್ಣುಗಳು ಉದುರುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಮೇಲೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಈ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ ಕೆಲವೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

೧. ಸರ್ವಜನರು ಸಮಾನರು, ಜಾತಿಮತ ಭೇದ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಗಮನಾಥರು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತೂ ಜಾತಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ.

ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿಯಂತಹ ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯನು ಮಠಾಧೀಶನಾಗಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ನೀಡುವುದು. ಪಟ್ಟಭದ್ರಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿ ವರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೇಳುವುದು. ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕುವುದು.

೨. ಸರ್ವರ ಉದ್ಧಾರ, ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಉನ್ನತಿ, 'ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಪಾಲು ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಬಾಳು' ಅಂತ್ಯೋದಯ, ಸರ್ವೋದಯ ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸು ಬಯಸುವುದು, ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪಡೆಯುವುದೇ ಇದರ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು.

ದೇವಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯುವುದು. ದೇವಾಲಯದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ದೇಹಾಲಯವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು. ಸತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಕಾಯಕ ಮಾಡುವುದು ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳು ಅನುಸರಿಸದಿರುವುದು, ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಗೊಂಡು ದಾಸೋಹ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬಾಳುವುದು. ಉತ್ತಮ, ಅಧಮ, ನೀಚ ಎನ್ನದೆ ಸರ್ವ ಸಮಾನತೆ ತರುವುದು. ದೇವರು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪೂಜಾರಿಗಳೆಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳನ್ನು ಮಟ್ಟ ಹಾಕುವುದು. ಶರಣರ ಲಾಂಛನ ಕಂಡರೆ, ಶರಣೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಹೀಗಾಗಿ ಶರಣರು ಈ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಾದರು. ಹೀಗೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಒಂದು ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಒಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಮೂರು

೧. ವಚನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ

೨. ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

೩. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

೪. ವಚನಕಾರರು ಕಂಡ ಗುರು

೫. ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು

೬. ಜಾಗತಿಕ ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರ ಕೊಡುಗೆ

೧. ವಚನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ :

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ತತ್ವವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪು ಹಾಕಿ, ಮೊಸರು ಮಾಡಿ, ಮೊಸರನ್ನು ಕಡಿದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತುಪ್ಪವಾಗಿಸುವಂತೆ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಚರ್ಚೆ ನಡೆದು ಆ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವಿಚಾರ ಕಿಡಿಗಳೆ ವಚನಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತನಾಮವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರು. ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಇಡಿಯಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ "ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಸಿದರು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲವು ಅಥವಾ ವಿಚಾರಗಳೆಂದರೆ ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಪ್ರಸಾದ, ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ ಎಂಬ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ವರ್ಗಭೇದ, ವರ್ಣಭೇದ, ಜಾತಿಭೇದ, ಲಿಂಗಭೇದ ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ದಮನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಜಾತಿಯ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಹಾಕಿ ಬಡತನ ಸಿರಿತನ ಅಳಿಸುವುದು. ಮಾನ ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ದೀನ ದಲಿತರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮತ್ತು ಕ್ರೌರ್ಯ ಕೃತ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೇಳುವುದು. ಜಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಜಂಗಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ವೇದ, ಆಗಮ, ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ವಚನ ಸಂಸ್ಕ್ರತಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ "ವೇದಕ್ಕೆ ಒರೆಯ ಕಟ್ಟುವೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಗಳ ನಿಕ್ಕುವೆ, ತರ್ಕದ ಬೆನ್ನ ಬಾರನೆತ್ತುವೆ. ಆಗಮದ ಮೂಗು ಕೊಯ್ಯುವೇ"[೧] ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ವಚನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

"ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ ಅದಾವುದಯ್ಯ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸತ್ಯವ ನುಡಿಯುವುದೇ ದೇವಲೋಕ ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿಯುವುದೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ, ಅಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ, ಹೊಲಸು ತಿನ್ನುವನೇ ಹೊಲೆಯ, ಕೊಲ್ಲುವವನೇ ಮಾದಿಗ"[೨] ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು.

---

೧. ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ವಚನ : ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ.
೨. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ.ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ.

ಸ್ಥಾವರಕ್ಕೆ ಅಳಿವುಂಟು, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಅಳಿವಿಲ್ಲ, ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠೂರಿ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ ನಾನಲ್ಲ, ಎಂಬ ಮಾತು ನಾನು ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯ ಮಗ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಶಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ನಿಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ರಕ್ತಪಾತವಿಲ್ಲದ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ದೇಶ, ಭಾಷೆ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನಿಷ್ಟಗಳಿಂದ ಮಾನವನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ, ಅಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಗುರಿ ಈ ವಚನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ್ದಾಗಿದೆ.

ರಂಜಾನದರ್ಗಾ: ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಂಸ್ಕ್ರತಿಕ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡುಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸದೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಇಂಥ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸಮಾಜವು ವರ್ಗರಹಿತ, ವರ್ಣರಹಿತ, ಜಾತಿರಹಿತ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಭೇದರಹಿತವಾಗಬೇಕು".[೩] ಈ ರೀತಿ ಸಮತಾ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ತನು ಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಅಮಾನವೀಯವಾದ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮನುಷ್ಯನಗಿದ್ದವನು ಮನು ಧರ್ಮವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಅಸ್ಪಶ್ಯತೆಯ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ಶರಣರು ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಜನಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸಿದರು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನವ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಭದ್ರಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಈ ರೀತಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಶರಣರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮೂಲಕ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಒಂದು ವಿನೂತನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ವಚನ ತತ್ವವೆಂದರೆ ಬಸವತತ್ವ ಅಥವಾ ಬಸವ ಧರ್ಮವೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಬಸವ ಧರ್ಮದ ಸಂವಿಧಾನವೇ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಚನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೩. ಬಸವ ಪ್ರಜ್ಞೆ: ರಂಜಾನ ದರ್ಗಾ – ಲೋಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ.

ವಚನಧರ್ಮದ ಸಾರವೆಂದರೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಮಾನವಕುಲವನ್ನು ಜಂಗಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ವಿಶ್ವದ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿರುವ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು. ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಮೂಢಾಚಾರವಲ್ಲ ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಂತರಿಕ ವಿಚಾರ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಬಸವ ಧರ್ಮಿಯರು ಮತ್ತು ವಚನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರು ವಿಶ್ವ ಮಾನವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎಂಬ "ಅಹಂಕಾರ" ಮತ್ತು "ಅಹಂ"ನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಸಮತಾಭಾವ ಆಚರಿಸುವಂತಹದ್ದು, ಕುಲಮದ ಮತ್ತು ಛಲಮದ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಸಂಪತ್ತು ದೇವರ ಕರುಣೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದರು.

ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ನಿಸರ್ಗ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರ ಹಕ್ಕಿದೆ. ನಾನೇ ಒಬ್ಬ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿನಮ್ರದಿಂದ ಬುದುಕುವುದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅತಿಥಿಯಂತೆ ಬದುಕಿ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದು. ಮತ್ತು "ಎನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಲ್ಲ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬದುಕುವ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ವಚನ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವಚನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು "ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು "ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು" ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು, "ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲ"ವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನುಡಿ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದು, ಮತ್ತು ಕಾಯಕ ದಾಸೋಹ ಎಂಬ ತತ್ವಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬ ವಿಶ್ವಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತಹ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಂದು ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨. ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ :

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣರು ಅವತರಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಪರ್ವಕಾಲ, ಈ ಶತಮಾನ ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಕಾಲವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬದುಕು ನಡೆಸಿದರು. ಯಾರ ಹಂಗು ಮುಲಾಜುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದರು. ಅವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬದುಕಿಗೆ ಕಾಯಕ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಯಕವಿಲ್ಲದ ಶರಣರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಕಾಯಕದಿಂದ ಆದಾಯ ಬರತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಆದಾಯದಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ದಾಸೋಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತಾವು ಬದುಕುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇತರರಿಗೆ ಬದುಕಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಮಾದರೀಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ದಾರಿ ಇಂದಿಗೂ ಮತ್ತು ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಭದ್ರಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಶರಣ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ಆದರ್ಶವಾದದ್ದು, ಇದನ್ನು ಶರಣರು ಕಟ್ಟಿದ ಸಮಾಜವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದರ ನಾಯಕ ಅಥವಾ ರೂವಾರಿ ಎಂದರೆ ಮಹಾನುಭಾವ ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕಟ್ಟಬಯಸಿದ ಸಮಾಜ ಶರಣರು ಬದುಕುವ ಅದರ್ಶದ ದಾರಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರು ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳವಂತೆ "ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠೂರಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ ನಾನಲ್ಲವಯ್ಯ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕವೀರೋಧಿಯಾದ ಶರಣ ನಾನಾರಿಗೂ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಶರಣರ ನಿಲುವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. "ಆರು ಮುನಿದು ನಮ್ಮನೇನು ಮಾಡುವರು. ಊರು ಮುನಿದು ನಮ್ಮನೇನು ಮಾಡಿತು" ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಭಿಡೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು.

"ನಮ್ಮ ಕುನ್ನಿಗೆ ಕೂಸ ಕೊಡಬೇಡ ನಮ್ಮ ಸೊಣಗಂಗೆ ತಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಕ್ಕಬೇಡ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೂರವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಬಿಜ್ಜಳನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಆನು ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಹೆದರುವೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಊರ ಮುಂದೆ ಹಾಲ ಹಳ್ಳ ಹರಿಯಲು ಉಪ್ಪನೀರನುಂಬುವ ಮತಿಯೇಕೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದರು. ಇಂತಹ ಬಾಳು ಬದುಕಿದ ನೂರಾರು ಶರಣರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ಆಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನವರು :

ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುವದು ಕಾಯಕ ಮತ್ತು ದಾಸೋಹ ತತ್ವಗಳಿಂದ, ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಕ್ರಾಂತಿ ಪುರುಷನೆಂದರೆ ಬಸವಣ್ಣ. ಇವರು ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಬಯಸಿದರು. ನವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಮಹಾದುದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಲ್ಲಗೆಳೆದು ಮಾನವ ಧರ್ಮ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದರು. "ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲುವವರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಲ್ಲುವರೆಂದು" ಹೇಳಿದರು. "ದೇವಲೋಕ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಸತ್ಯ ನುಡಿಯುವುದೇ ಸ್ವರ್ಗ ಮಿಥ್ಯ ನುಡಿಯುವುದೇ ನರಕ"[೪] ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

"ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ ಅನಾಚಾರವೇ ನರಕ" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಬಹುದೇವೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ದೇವಾಲಯದ ಭ್ರಮೆ ಬಿಡಿಸಿ, ದೇವಾಲಯದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟರು. ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಬೇಕು ಅದನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬದಲಿಗೆ ಕಾಯಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು, ಅಸ್ಪ್ರಶ್ಯತೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಸೋದರತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಂದರು. ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಲಿಂಗಭೇದ, ವರ್ಗಭೇದ, ವರ್ಣಭೇದ ಮತ್ತು ಕುಲಭೇದಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದರು. ಮನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಗೆಳೆದು ಮಾನವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ವೇದ, ಆಗಮಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸಿ, ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ, ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಹಂಕಾರ ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸುವದು, ಶೋಷಣೆರಹಿತ ಹಾಗೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಸುಲಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ಸತ್ಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

---

೪. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಧರ್ಮಿಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಜೊತೆಗೆ ಬದುಕುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಬದುಕು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಲು ಕಲಿಸಿದರು. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟವನ್ನಾಗಿಸಿದ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಲಿಂಗವಂತ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಈ ಸಮಾಜದ ರೂಪರೇಷೆಗಳು, ದೇಹ ದೋರಣೆಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಅವರು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ.

"ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ" ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಸಮಾಜ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಾಳುವಂತೆ, ಉಸಿರಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಕಾಯಕವೆಂದರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ದಾಸೋಹವೆಂದರೆ ವಿತರಣೆ. ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ವಿತರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾಯಕ ದಾಸೋಹ ತತ್ವವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು :

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡುವ ಮಹಾನುಭಾವಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಮತದ ಕಾಯಕ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುಭವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಭಾರತದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಸಂಸತ್ತು ಈ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವಾಗಿದೆ.

ಈ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಸಭಾಪತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವೆಂದು ಈ ಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನಧಿಪತಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳೆಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಮಾದರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ಸಮಗಾರ ಹರಳಯ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಶಿವಶರಣರ ಅನುಭವೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದು ಪರಿಶುಭ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಒಂದು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರ ವಚನದಿಂದಲೇ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಪ್ರಣತೆಯೂ ಇದೆ ಬತ್ತಿಯೂ ಇದೆ, ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗುವೊಡೆ ತೈಲವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಭೆ ತಾನೆಲ್ಲಿಯದೋ, ಗುರುವಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಶಿಷ್ಯನ ಸುಜ್ಞಾನ ಉದಯವಾಗದೆ ಭಕ್ತಿ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?"[೫] ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಈ ಲೋಕಕಂಡ ಅಪ್ರತಿಮ ಮಹಾಯೋಗಿ ಪುಂಗವ, ಜಗದ ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸರ್ವಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ಕಂಡ ಮಹಾತ್ಮ ಜಂಗಮ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ :

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಚೊಕ್ಕ ಚೆನ್ನದಂತಹ ಅವಿರಳ ಜ್ಞಾನಿ. ಷಟಸ್ಥಲ ವಚನಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಗಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಖಾಂಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಈತನದು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸೋದರಳಿಯನಾಗಿರುವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಅನುಭಾವಿ ವಚನಗಾರತಿಯಾದ ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ ಈತನ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅಮ್ಮನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಸೋದರ ಮಾವನ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಪರೂಪದ ಜ್ಞಾನಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ.

ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಮತ್ತು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾತ. ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಪ್ರಥಮಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಬುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಜಂಗಮ ದಾಸೋಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಲಿಂಗ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

---

೫. ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ

"ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜಂಗಮ ಪೂಜೆ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸದಾ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾದರು.

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಶಿವನೆಂದು ಆರಾಧಿಸಿದರು. ದೀನದಲಿತರನ್ನು, ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವರನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸಂತೈಸಿದ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಜನವನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಬೀರಿದದಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರದ್ದಾಗಿದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ :

೧೨ನೆ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಾಗಿದೆ. ಕೌಶಿಕನ ಕಾಮದ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ ದಾಸೋಹಭಾವದಿಂದ ಬಾಳಿಬದುಕಿದಳು. ಉಡುತಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು ಶರಣರ ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನತ್ತ ಧಾವಿಸಿಹೋದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.

"ಸಾವ ಕೆಡುವ ಗಂಡರನ್ನು ಒಯ್ದು ಒಲೆಯೊಳಗಿಕ್ಕು ಸಾವಿಲ್ಲದ, ಕೇಡಿಲ್ಲದ, ರೋಗರುಜಿನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನೆನಗೆ ಗಂಡನೆಂದು ಹೇಳಿ"[೬] ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸಿದಳು. ದೇವರನ್ನು ಪತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಮೀರಾ, ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇವರ ವಚನಗಳಿಂದಲೇ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

"ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಅಂಜಿದಡೆ ಹೇಗಯ್ಯಾ" ಎಂದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದೆಗಳು ಬಂದೆಡೆ ಹಿಗ್ಗದೆ-ಕುಗ್ಗದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಎಂದು ತನ್ನ ಗಟ್ಟಿತನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಬಲವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

---

೬. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನ : ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ. ಸಂ. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ.

ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದಿಗಂಬರಿಯಾಗಿ, ದಿವ್ಯಾಂಬರದ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು, ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹರವಿಕೊಂಡು, ಕಾಮನ ಮುದ್ರೆಯ ಕಂಡು ಶರಣರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಬಾರದೆಂದು ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ಇವರ ಅನುಭವದ ವಚನಗಳು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಶರಣರು ಮನಸಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಘನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳು "ತಾರೆಗಳ ನಡುವೆ ದೃವ ನಕ್ಷತ್ರದ" ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ :

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಈಗಿನ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದವನು. ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಭಕ್ತಸಂಪನ್ನರಾದ ಮುದ್ದಯ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗವ್ವೆಯರಿಗೆ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಸಿದಾತನೇ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ. ಸಿದ್ಧರಾಮ ದನಕಾಯುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಯ್ಯನು ಜಂಗಮವೇಶದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಿಹಿ ತೆನೆಯನ್ನು ತಿಂದು ನನಗೆ ದಾಹ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಕುಡಿಯಲು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಂಬಲಿ ತರಲು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮಾಯವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಕಾಣಲು ಶ್ರೀಶೈಲಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮರಳಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಗೆ ಬಂದು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು, ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅನ್ನ ಛತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಮರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಸಾವಿರಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಅಪಾರ ಅನುಭಾವಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿರುವ ಅಜಗಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕರ ಸಂವಾದ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಹದು. ಅವಿರಳ ಜ್ಞಾನಿ ಅಜಗಣ್ಣ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನಿ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೃತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

ನೇರ ನಡೆ ಮತ್ತು ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೂರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಸಮಗಾರ ಹರಳಯ್ಯ, ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮ, ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ನೂಲಿಯ ಚೆಂದಯ್ಯ, ಮಾದಾರ ಕೇತಯ್ಯ, ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಿ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ, ಮರಳ ಶಂಕರದೇವ ಹಾಗೂ ಅಮುಗೆಯ ದಂಪತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದವರು ಈ ವಚನಕಾರರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಿನುಗುವ ತಾರೆಗಳ ಹಾಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

೩. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ :

ಗುರುತತ್ವದ ಹಿನ್ನಲೆ : ಅರಿವೇ ಗುರು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾರಾಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ವಚನಕಾರರು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಸೂಚಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ತತ್ವಸೂಚಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ವೈಧಿಕ ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೂ, ವಚನಕಾರರ ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೂ ಬಹಳಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ವೈಧಿಕರ ಗುರುತತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ವಚನಕಾರರ ಗುರುತತ್ವ ತತ್ವಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. "ಅರಿವೇ ಗುರು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಶರಣರು ಅರಿವಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಅರಿವು ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ಎಂದರ್ಥ, (Knowledge is powar) ಜ್ಞಾನವೇ ಶಕ್ತಿ, ಈ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೇ ಜ್ಞಾನಿ, ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನುವದು ನೆಪ ಮಾತ್ರ, ಆದರೆ ತತ್ವವೇ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಇದು ವಚನಕಾರರ ಆಶಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ತತ್ವವನ್ನೆ ಗುರುವೆಂದು ಕರೆದರು. ಆದರೆ ವೈಧಿಕರು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು ತತ್ವವನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸಿದರು. "ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವತನಕ ದೊರಯದಣ್ಣ ಮುಕ್ತಿ" ಎಂಬ ದಾಸರ ನುಡಿಯಂತೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗುರು ಎನ್ನುವದು ವ್ಯಕ್ತಿಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಗುಲಾಮನಾಗುವದು ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಶರಣರು ಅಲ್ಲಗಳೆದು "ಅರಿವೇ ಗುರು" ಅರಿವಿಗೆ ಗುರು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ವಿನಃ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗುರು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅರಿವು ತತ್ವವಾಗಿ, ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ಬೆಳಕು, ಪ್ರಕಾಶ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಅನುಭವ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ "ನಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ನವಿದ್ಯತೆ" ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕ್ಕಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಕಾಣದು, ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಕುರುಡರಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. "ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನದ ಕೇಡು ನೋಡಯ್ಯ, ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ತಮಂಧದ ಕೇಡು ನೋಡಯ್ಯ" ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ಕತ್ತಲು ನಾಶವಾಗುವದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುವಿನ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಸುಜ್ಞಾನ ಬರುವುದು.

ಗುರು ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ 'ಗು' ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ (ಕತ್ತಲು) ಎಂದರ್ಥ, 'ರು' ಎಂದರೆ ನಾಶ (ಕಳೆಯುವದು) ಎಂದರ್ಥ. ಯಾರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು ತುಂಬುವರೋ ಅವರನ್ನು ಗುರುವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ವೈಧಿಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ವಚನಕಾರರು 'ಗುರುತತ್ವ'ವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದುನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವೇದ, ಆಗಮ, ಪುರಾಣ, ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ರಾಮಾಯಣ, ಮಾಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತಾದಿಗಳು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ವೈಭವಿಕರಿಸಿವೆ. ವೈಧಿಕರು ಗುರುವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಸ್ತುತಿಪರವಾದ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಗುರುಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುವಿಷ್ಣು ಗುರುದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರ
ಗುರುಸಾಕ್ಷಾತ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ನಮಃ"[೭]

"ಗುರುದೇವೋ ಮಹಾದೇವೋ ಗುರುದೇವೋ ಸದಾಶಿವ
ಗುರುದೈವಾತ್ ಪರಂನಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ನಮಃ"[೮]

"ಆವಾಚಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಾಯ ಶಿವಭಾವ ಪ್ರದಾಯಿನಿಃ
ನಮಃ ಸದ್ಗುರುನಾಥಯ ಶಿವಾಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೆ ನಮಃ"[೯]

"ಗುರುವೇ ಸರ್ವಲೋಕಾನಂ ಬಿಸಜೇ ಭವರೋಗಿಣಾಂಃ
ನಿಥಯೇ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಣಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾ ಮೂರ್ತೆಯೇ ನಮಃ"[೧೦]

ಈ ರೀತಿ ಗುರುವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ದೈವೀಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ, ಸರ್ವ ಶರಣಾಗತಿ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ, ವಿನಮ್ರ ಭಾವದಿಂದ ಬಾಳುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

೭, ೮, ೯ ಮತ್ತು ೧೦ ಈಶಾವಾಷ್ಯೋಪನಿಷ್ಯತ್ತು –ಸಂ. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಜಿ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಶಿವನೆ ಗುರು, ಗುರುವೇ ಶಿವ ಎಂದು ಬೇಧಭಾವವಿಲ್ಲದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹರ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಧರೆಗೆ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಗುರುವಾಗಿ ಬಂದ, ಲಿಂಗವಾಗಿ ನಿಂದ, ಜಂಗಮವಾಗಿ ಚಲಿಸಿದ ಎಂಬಂತೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಏಕೋಭಾವದಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಶರಣರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. "ಹರನೇ ಗುರು, ಗುರುವೇ ಹರ" ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹರನಿಗಿಂತ ಗುರುವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಗುರುವೆಂದರೆ ಅರಿವಿನ ದ್ಯೋತಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇಂತಹ ಅರಿವಿನ ಸ್ವರೂಪದ ಗುರುವಿಗೆ ಗುಲಾಮನಾದರೆ ಬದುಕು ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇಂತಹ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗುರುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು :

- "ತನ್ನ ತಾ ಅರಿವಂಗೆ ಅರಿವೇ ಗುರು" : **ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ**
- "ಅರಿದೆಡೆ ಶರಣ" : **ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣ**
- "ತನ್ನ ತಾನರಿದ ಬಳಿಕ ಅನ್ಯವಿಲ್ಲ" : **ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವ**
- "ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತು ಕತ್ತಲೆ" : **ಭಗವದ್ಗೀತೆ**
- "ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತನಾಗು" : **ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ**
- "ತನ್ನ ತಾನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು" : **ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ**
- "ಬೆಳಕಿನಡೆಗೆ ಬದುಕು" : **ರವಿಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ**
- "ನಿನಗೆ ನೀನೆ ಬೆಳಕಾಗು" : **ಡಾ. ಶಿವರಾಂ ಕಾರಂತ**
- "ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ" : **ರಂಜಾನ ದರ್ಗಾ**
- "ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಬದುಕು ನಿಸರ್ಗದ ನಿಯಮದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ" : **ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್**

ಹೀಗೆ ಹಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗುರುತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರಿವಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಳಿದವುಗಳು. ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿವೆ.

ಗುರುಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಚನಕಾರರು ವಿನೂತನವಾಗಿ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಲ್ಲವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ನಾವೇ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ನಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಮಗೆ ನಾವೇ ಗುರುಗಳಾಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸುವ ಗುರು ದಾರಿದೀಪವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗುರುವಿನ ದಾರಿ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಅರಿವಿನ ಬದುಕಾಗುತ್ತದೆ.

"ತನ್ನ ತಾನರಿದಡೆ ನುಡಿಯೆಲ್ಲ ತತ್ವ ನೋಡ
ತನ್ನ ತಾನು ಮರೆದೆಡೆ ನುಡಿಯೆಲ್ಲ ಮಾಯನೊಡ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ. ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ)

ಎಂಬ ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಾತಿನಂತೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೂಡ "ಅರಿದೆಡೆ ಶರಣ ಮರೆದೆಡೆ ಮಾನವ" ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅರಿವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪ್ರಭುದೇವರು "ಕಿರಿಯರಾದಡೇನು ಹಿರಿಯರಾದಡೇನು ಅರಿವಿಂಗೆ ಹಿರಿದು ಕಿರಿದುಂಟೆ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿರಿಯರಾದರೇನು ಕಿರಿಯರಾದರೇನು ಅವರಿವಿನ ಅನುಭಾವ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಸೂರ್ಯನು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ, ಪಿಂಡಾಂಡದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಹಿರಂಗದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಸೂರ್ಯನು ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ, ಅಂತರಂಗದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಗುರು ಜ್ಞಾನದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಜ್ಯೋತಿ ಮುಟ್ಟಿ ಜ್ಯೋತಿಯಾದಂತೆ, ಗುರುಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ". ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ.

"ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನರಿಯಲೆಂದು ಹೋದರೆ
ತಾನೇ ಗುರುವಾದ ತಾನೇ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತಾನೇ ಲಿಂಗವಾದ ಗುಹೇಶ್ವರಾ
ನಿಮ್ಮ ಶರಣ ಕಾಯದ ಕೈ ಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟೋಡೆ
ಭಾವ ಬತ್ತಲೆಯಾಯಿತು"

(ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ)

"ಜ್ಯೋತಿಯೊಳಗಣ ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ
ಅಪ್ಪುವಿನ ಕೈಯಲಿಪ್ಪ ಉಪ್ಪಿಂಗೆ
ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದೊಳಗಿಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ
ಈ ಮೂರಕ್ಕೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯಾವರ್ತನೆಯುಂಟೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ?

(ಧರ್ಮಗುರು ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣ. ಸಂ. ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು ಪು.ಸಂ. ೧೦, ವ.ಸಂ. ೧&೨)

ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಭುದೇವರು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಗುರು ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುವ ಪರಮತತ್ವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಗುರುವು ಕರುಣಾ ಸಾಗರನು ದಯಾಘನನು ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಯ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಗುರು ಹೊಗಬಹುದು. ದೀಕ್ಷೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವ್ಯತಾಸ ಇರುವದೇ ಇಲ್ಲ.

"ಗುರುವಿಂಗೆ ಶರಣು, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಶರಣು, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಶರಣು" ಇದು ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಬುದ್ಧನು ಹೇಳಿದ ಉಪದೇಶ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

"ಬುದ್ಧಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ
ಸಂಗಮ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ
ಧಮ್ಮಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ"

ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧ, ಆತನ ಸಂಗವೆಂದರೆ ಲಿಂಗ, ಆತನ ಧಮ್ಮ ಎಂದರೆ ಜಂಗಮ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮವಾಗಿರುವ ಈ ವಿಚಾರ ಮೌಲಿಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಸಾಮ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಗುರುತತ್ವ ಒಂದು ಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ, ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕು ದೊರೆಯುವುದು, ಗುರು ಮುಖಾಂತರವೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರವಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾಪುರುಷರು ಹೇಳಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಿಖ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುನಾನಕ ಮತ್ತು ಗುರು ಗೊವಿಂದಸಿಂಗ್ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವಾದ "ಗುರುಗ್ರಂಥಸಾಹೇಬ್" ಗುರುವಿನ ರೂಪವೆಂದೇ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವಿನನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಅದು ಸಿಖ್ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗುರುವಿನನ್ನು ಕುರಿತು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಅರಿದಿಹನೆಂದಡೆ ಅರಿವಿಂಗಸಾಧ್ಯ
ನೆನೆದಿಹೆನೆಂದಡೆ ನೆನಹಿಂಗಸಾಧ್ಯ
ಭಾವಿಸಹೆನೆಂದಡೆ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ
ವಾಙ್ಮನಕ್ಕಗೋಚರ ಲಿಂಗವನರಿವ ಪರಿಯೆಂತಯ್ಯ
ಗುರು ತೋರನ್ನಕ್ಕರ?
ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿ ಲಿಂಗವು ಉದಯವಪ್ಪುದೆಂಬ
ಶ್ರುತಿ ಹುಸಿಯೇ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ
ನಿಮ್ಮ ಮಹಾನುಭಾವರ ಮಥನದಿಂದ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಾ ಪ್ರಭುವೆ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ: ೨೭೪ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೦೧೪)

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅರಿವಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ನೆನಹಿಂಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ಭಾವಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ, ವಾಙ್ಮನಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಗುರು ಬೇಕು. ಗುರು ಲಿಂಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗ ಅಳವಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇದು ಮಹಾನುಭಾವರ, ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂತ್ಸಂಗದಿಂದ ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಮಂಥನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಭಾವ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ ಉದ್ಭವಿಸುವುದೆಂಬ ಅನುಭಾವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನ ಅಳಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

"ಅರಿವಿಂದರಿದು ಏನುವ ತಟ್ಟದೆ ಮುಟ್ಟದೆ ಇದ್ದೆವಯ್ಯ
ಅಂತರಂಗ ಸನ್ನಿಹಿತ ಬಹಿರಂಗ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದೇನಯ್ಯಾ
ಸ್ವಾತಿಯ ಬಿಂದುವ ಬಯಸುವ ಚಿಪ್ಪಿನಂತೆ
ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೭೪ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೦೧೭)

"ಅರಿವಿಂದಲರಿವೆನೆಂದಡೆ ಅರಿವಿಂಗಸಾಧ್ಯ
ಅರಿಯದೆ ಅರಿದ ಪರಿ ಎಂತಯ್ಯ?
ಭಾವಿಸಿ ಬೆರೆಸುವೆನೆಂದಡೆ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವ ವೆಂದುದಾಗಿ
ಮತ್ತೆ ಭಾವಿಸಿಯಲ್ಲದೆ ಕಾಣಬಾರದಯ್ಯ
ವಾಙ್ಮನಕ್ಕಗೋಚರವೆಂದಡೆ
ನುಡಿಯಲ್ಲಿಲದೆ ನಡೆ ಸಾಧ್ಯವಹ ಪರಿ ಎಂತು ಹೇಳಯ್ಯಾ?
ಹಲವು ಮಾತಿನ ನಿಲವು ಒಂದೆಂಬ
ನುಡಿಗಡಣದ ನಿಜವ ಬಲ್ಲವರಾರು ಹೇಳಯ್ಯಾ?
ನಿಮ್ಮ ಮಾತೆಂಬ ಪರತತ್ವವೊಂದಲ್ಲವದೆ ಎರಡುಂಟೆ?
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಕಡೆಮುಟ್ಟ ನೋಡುವಡೆ
ನುಡಿಯೆಲ್ಲ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕರಣವ ಮಾಡಯ್ಯಾ ಪ್ರಭುವೆ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ: ೨೭೫ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೦೧೭)

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಆದ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವುದಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ಗುರುಕಾರುನ್ಯವೆಂಬುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅರಿವಿನಿಂದ ಅರಿತರೂ, ಅರಿವಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಶಕ್ತಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಅಂತರಂಗ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಿ ಮಳೆಬರುವಾಗ ಚಿಪ್ಪು ಬಾಯಿತೆರೆದು ಆ ಮಳೆಯ ಹನಿಯ ಬಿಂದುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯ ಬಯಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಪಿಪಾಸು ಅಥವಾ ಜೀವಿಯು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುಕರುಣೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ.

ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು, ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ ಅರಿವನ್ನು ಗುರು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತೆಂಬುದು ಪರತತ್ವವಾಗಿದೆ. ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪರತತ್ವ ವಿಚಾರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ನಿಜ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಶರೀರ, ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣ, ಮತ್ತು ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಶಿವನ ನಿಲುವ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿವನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಲಿಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಗುರು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅಂಗ ಲಿಂಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಅವನು ಅರಿವಿನ ಆಗರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಗುರುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಗುರು ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನು ಕಾಲಾನಂತರ ಅವನು ಗುರುತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅವರ ವಚನದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾಗಳು ನಮಗೆ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಗುರುವನ್ನೆ ತನುವ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ
ಗುರುವಿನ ತನುವ ನಾ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ ಗುರು ಶುದ್ಧನಾದನಯ್ಯ
ಲಿಂಗವೆನ್ನ ಮನವ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ
ಲಿಂಗದ ಮನವ ನಾ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ ಲಿಂಗ ಶುದ್ಧವಾದನಯ್ಯ
ಲಿಂಗವೆನ್ನ ಜಿಹ್ವೆಯ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ
ಜಂಗಮದ ಜಿಹ್ವೆಯ ನಾ ಬೆರೆಸಿದ ಕಾರಣ ಜಂಗಮ ಶುದ್ಧವಾದನಯ್ಯ
ಈ ಮೂವರು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವವಾಗಲರಿಯದೆ
ಎನ್ನ ಮುಟ್ಟಿ ಶುದ್ಧವಾದರು ಕಾಣಾ
ಕೂಡಲಚನ್ನು ಸಂಗಮದೇವಾ"

(ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ.ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು. ಸಂ: ೭೦ ವ. ಸಂ: ೨೨೬)

ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ತನುವನ್ನು ಶಿಷ್ಯ, ಶಿಷ್ಯನ ತನುವನ್ನು ಗುರು, ಬೆರೆಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಲಿಂಗದ ಮನವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನವ ಶುದ್ಧಿಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜಂಗಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೊಳಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಾಲಿಗೆ ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಗುರುವಿಗೆ ತನುವನ್ನು, ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನವನ್ನು, ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಧನವನ್ನು ನೀಡಿ, ತ್ರಿವಿಧಕ್ಕೆ ತ್ರಿವಿಧವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಇವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನಿಂದ ತನು, ಲಿಂಗದಿಂದ ಮನ, ಜಂಗಮದಿಂದ ನಾಲಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಂಡ ಪರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಅಂಗದಿಂದ ಲಿಂಗ ಸುಖ, ಲಿಂಗದಿಂದ ಅಂಗ ಸುಖ" ಆಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಅಂಗ ಲಿಂಗ ಸಂಗಮದಿಂದ ಪರಮ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು, ಈ ಸುಖವನ್ನು ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವನೇ ಬಲ್ಲನೆಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಮಾಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸಾಮರಸ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಬಂಧು ಬಳಗವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

"ಗುರುವೆ ತೆತ್ತಿಗನಾದ
ಲಿಂಗವೆ ಮದುವಣಿಗನಾದ ಆನು ಮದುವಳಿಗೆಯಾದೆನು
ಈ ಭುವನವೆಲ್ಲರಿಯಲು ಅಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು
ಕೊಟ್ಟರು ಸಾದೃಶ್ಯವಪ್ಪ ವರನ ನೋಡಿ
ಇದು ಕಾರಣ, ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೆ ಗಂಡನೆನಗೆ
ಮಿಕ್ಕಿನ ಲೋಕದವರೆನಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಯ್ಯ ಪ್ರಭುವೆ"

(ಮಹಿಳಾ ವಚನ (ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಕಲನ)ಸಂ. ಡಾ. ಕಾಶಿನಾಥ ಅಂಬಲಗಿ ಪು. ಸಂ: ೧೪ ವ. ಸಂ: ೫೯)

ಗುರು ತಂದೆಯಾಗಿ, ಲಿಂಗ ಮದುಮಗನಾಗಿ, ತಾನು ಮದುವಳಗಿತ್ತಿಯಾಗಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲರುವ ಜನರೆಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಗಂಡನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಬಹಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಗುರುವೇ ಸಕಲ ಜೀವನದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಎನ್ನುವ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

"ಹುಟ್ಟಿದೆ ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದೆನು ಅಸಂಖ್ಯಾತರ ಕರುಣದೊಳಗೆ
ಭಾವವೆಂಬ ಹಾಲು ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತುಪ್ಪ
ಪರಮಾರ್ಥವೆಂಬ ಸಕ್ಕರೆಯನಿಕ್ಕಿದರು ನೋಡಾ"

(ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಕರಗಳು ಸಂ: ಜಿ.ಎಸ್. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಪುಟ ಸಂ: ೧೩೭)

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದೇ ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಮಾತು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದನು ಅಸಂಖ್ಯಾತರ ಕರುಣೆಯೊಳಗೆ, ಭಾವ ಸುಜ್ಞಾನ ಪರಮಾರ್ಥಗಳೆಂಬ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಉಂಡು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಶಿವನ ಸೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಹಸ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಅಂಗ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬಳಿಕ
ಗುರುವಿನನುಮತದಿಂದ ಸ್ವಾನುಭಾವಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿಯಾದಬಳಿಕ
ಪ್ರಾಣನಿರ್ಪ ನೆಲೆಯನರಿ"

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ :೨ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೪)

“ಅಂಗವಿಸದರಿ ಇನ್ನು ಹಿಂಗಿ ಹೋಗೆಂದೆನುತ
ಮಂಗಳಾತ್ಮಕ ನುಡಿದ ಗುರುಕರಣದಾ
ಅಂಗವಿಸದಿರು ಎಂದನಂಗಹರ ಪ್ರಭುರಾಯ”

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ : ೪ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೯)

“ಅಂಗವಿಕಸನನಕ್ಕೆ ಹಿಂಗಿಹ ಮಾಯಕ್ಕೆ
ಸಂದ ಸುಖವೆ ಶಿವನ ಅಂಘ್ರಿಗಾಗಿ
ಮಂಗಳ ಗುರುತರ ಬೆಳಗು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ
ನಿಸ್ಸಂಗ ಗುರುವು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನು
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ”

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು. ಸಂ. :೪ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೦)

“ಗುರು ತೋರಿದ ಸಚ್ಚಿದಾನಮದ ಚಿನ್ಮಯ ಚರಲಿಂಗವ
ಆರ್ಚಕರು ಅಚಿಸಿ ಪಡೆಯರೋ
ಪದನಾಲ್ಕ ಮೀರಿದ ಪದವ
ನೀವೆಂಬರುತರ ಪರಮಸೀಮೆಯನಯ್ಯ
ಕಪಿಲಸಿದ್ದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜನಾ”

(ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ :೯ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೨೯)

“ಗುರುಪಾದಕೆ ಶ್ರೀಗುರು ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ಪೂಜೆಯ ಚಮ್ಮಾವುಗೆಂದು ನಂಬಿದೆ.
ಹುಸಿಯಾದಡೆ ಪ್ರಮಥಸಂಕುಲದಲ್ಲಿ ಗುರು ಕೊಟ್ಟ ಗುರುಮೂರ್ತಿ
ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಾ ಪ್ರಭುವೆ”

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು. ಸಂ. :೧೦೬ ವ. ಸಂ: ೩೭೯)

"ಗುರುಪಾದೋಕವೆ ಎನ್ನ ಮೋಕ್ಷದ ಬಿಡೆಂದು ಡಂಗುರ ಹೊಯ್ವ
ಇದು ಕಿಂಚಿತ್ ಹುಸಿಯಾದಡೆ ಕಪಿಲಸಿದ್ದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ನಾಯಕ ನರಕದಲಿಕ್ಕದೆ ಮಾಣ್ಬನೆ ?ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿ ತಂದೆ"

(ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು. ಸಂ. :೧೦೭ ವ. ಸಂ: ೩೮೧)

"ಗುರುಪಾದೋಕದಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿ
ಕ್ರಿಯಾಪಾದೋದಕದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿ
ಜ್ಞಾನ ಪಾದೋಕದಿಂದ ಕಾರಣ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿ
ಗುರುಪಾದೋಕದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿ"

(ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ :೧೦೭ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೩೮೨)

"ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿದೆನಾದಡೆ
ಆ ಪೂಜೆ ಮೃತ ಮಹಿಷನ ಮೆರವಣಿಗೆಯಂತೆ
ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಗಣಾರಾಧನೆಯ ಮಾಡಿದೆನಾದಡೆ
ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಲ್ಲದ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಪೂಜೆಯಂತೆ
ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಲಗ್ನವ ಮಾಡಿದೆನಾದಡೆ
ಶೂಲವನ್ನೇರುವ ಪುರುಷನ ಭೋಗದಂತೆ
ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿದೆನಾದಡೆ
ಪಾರ್ವತಿಯರಿಲ್ಲದೆ ರುದ್ರರಾಜನ ಮನೆಯಂತೆ
ಕಪಿಲಸಿದ್ದಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ದೇವಾ"

(ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ :೧೧೧ ವಚನ ಸಂಖ್ಯೆ:೩೯೪)

ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾನುಭಾವ ಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಣದ ನೆಲೆ ಅರಿಯಲಾಗದು. ಅದು ಗುರುವಿನ ಅನುಮತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ, ಎಂಬ ಗುರುಮಹತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುವಾದವನು ಅರಿವನ್ನು ಪಸರಿಸಲು ಆತ ಪರಮ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಂಗಳಾತ್ಮಕ ಗುರು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಭುವಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತಾನೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಚಿನ್ಮಯ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಚರಲಿಂಗವನ್ನು ಗುರು ಕರುಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಗುರುವಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಅರಿವಿನ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುವ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಗುರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಪಾದೋದಕ ಸಕಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಬರುವುದು. ಗುರುವಾಕ್ಯದಿಂದ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಶೋಕ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವದು ಗುರುವಿನಿಂದ ತನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಜಂಗಮವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ. ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗದು. ಅಲ್ಲದೆ ಗುರುಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಲಿಂಗಪೂಜೆ ಮಾಡಲಾಗದು, ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ಗುರುವಿಗೆ ನೀಡುವ ಗೌರವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಚನಗತಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗುರುತತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಆದ್ಯ ವಚನಕಾರನಾದ ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ಗುರುತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವಿಗೆ ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಹಿತೋಪದೇಶಪರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ತಾಂಬೂಲ ವೀಳ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಅವರ ಎದುರಿಗೆ ತಾನು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಾರದು. ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಾರದು. ಹಾಸ್ಯ ಚಟಾಕಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಬಾರದು. ಇಂತಹ ಕೃತ್ಯಗಳು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶರಣರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುವಿನ ಅಂತಃಕರುಣೆ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನು ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವೇದ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ವಿಧೇಯರಾಗಿರಲಾರರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಸಭ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಗುರುವಿನ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

"ಗುರುಕರುಣಿಸಲು ಸಂಸಾರ ವಿಷಯ ಕೆಟ್ಟಿತು
ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚ ಬಿಟ್ಟಿತು
ಮುಂದಣ ಹುಟ್ಟರಿತು ಹೋಯಿತ್ತು
ನೆಟ್ಟಗೆ ಗುರುಪಾದವ ಮುಟ್ಟಿ ಭವಗೆಟ್ಟೆನು ಕಾಣಾ! ರಾಮನಾಥ"

(ಸಂಕಿರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂ: ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂ. ೨೫೭ ವ. ಸಂ. ೭೯೪)

"ಗುರು ನಿರೂಪವ ಮರದು
ಪರವಧುವ ನೆರವರು: ಪರವಧುವನಳುಪುವರು
ಗುರುವಿಲ್ಲವವರಿಗೆ ! ಪರವಿಲ್ಲವವರಿಗೆ !
ಇಂತಪ್ಪ ನರಕಿಗಳನೆನೆಗೊಮ್ಮೆ ತೋರಿದಿರಾ, ರಾಮನಾಥ"

(ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂ: ಡಾ.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು. ಸಂ. ೨೫೭ ವ. ಸಂ. ೭೯೫)

"ಗುರುಲಿಂಗ ಒಂದೆಂಬರು
ಗುರುಲಿಂಗ ಒಂದಾದ ಠಾವ ತಿಳಿದು ನೋಡಿರೆ
ಗುರು ಕಾರುಣ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ
ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗವಿರಬೇಕು
ಲಿಂಗವಿಲ್ಲದ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವು
ಬತ್ತಿದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ಬಿತ್ತಿದಂತೆ ಕಾಣಾ ! ರಾಮನಾಥ"

(ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂ. ಡಾ.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು. ಸಂ ೨೫೮ ವ. ಸಂ. ೭೯೭)

ಗುರುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಮಾಯಾ ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಪಂಚ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುವಿನ ಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಭವ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಪರಮ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ದೀವಿಗೆಯಂತಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಜನ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮರೆತು ಪರವಧು, ಪರಧನ, ಪರರ ಆಸ್ತಿಗೆ ಆಸೆ ಪಡುವವರು ಗುರುದ್ರೋಹಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಗುರುವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪರವಿಲ್ಲ, ಇವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನರಕಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಗುರು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯದು, ಗುರು ಕಾರುಣ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಶೋಭಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುರು ಕರುಣೆ ಪಡೆದವರು ಲಿಂಗ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಬತ್ತಿದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರು ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಅರಿವಿನಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಬಸವ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವ, ಅವರು ಗುರುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಮಹಾಮಹಿಮ ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಎಮಗೆಯೂ ಗುರು
ನಿಮಗೆಯೂ ಗುರು ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಗುರು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರು ವಚನ ಸಂಪುಟ ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ)

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಬಸವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವೆಂದರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ತಾನೆ ಗುರು, ತಾನೇ ಶಿಷ್ಯ, ತಾನೇ ಲಿಂಗವಾದ ಗುಹೇಶ್ವರ. ಶರಣರು ಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ತನು ಮನ ಭಾವಗಳಿಂದ ಒಂದಾಗಿ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪವೆ ತಾನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವಕ್ಕಾಗಲಿ, ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಜ್ಯೋತಿಯೊಳಗಣ ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ
ಅಪ್ಪುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿಪ್ಪ ಉಪ್ಪಿಂಗೆ
ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಹಸ್ತದೊಳಗಿಪ್ಪ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ
ಈ ಮೂರಕ್ಕೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯಾವರ್ತನೆಯುಂಟೆ ಗುಹೇಶ್ವರ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರು ವಚನ ಸಂಪುಟ ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ)

ಕರ್ಪೂರವು ಜ್ಯೋತಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಉಪ್ಪು ನೀರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪುನೀರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಒಂದಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಗುರುವಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯನು ಶ್ರೀ ಗುರುವೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯ ಕಳೆದು ಲಿಂಗ ಸ್ವರೂಪಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕರ್ಪೂರವು ಜ್ಯೋತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತನ್ನತನವ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಒಂದಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಅದೇ ರೀತಿ ಶಿಷ್ಯ ಗುರುವಿನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗಿ ಗುರುಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಗುರುಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ವಚನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ಈ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದಾಸಿ, ವೇಶ್ಯ ಯಾರ ಪುತ್ರರಾಗಲಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಗುರುತ್ವ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಗುರುತ್ವ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಗುರು ವರ್ಗದವರು ನಮಗೆ ದೀಕ್ಷಾ ಮಾಡಲು ಹಕ್ಕು ಇದೆ. ನಿಮಗೇನು ಹಕ್ಕು ? ಎಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಕ್ರಿಯಯಲ್ಲಿ ಗುರುತ್ವ ಜಾತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವಂಥದ್ದಲ್ಲ ಅದು ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಅರಿವು ಆಚಾರ ಅನುಭಾವ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯ ಸದಾಚಾರಿ ಇದ್ದವರು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಗುರುಕಾಯಕ ನೆರವೇರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಶರಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡವ್ವ ಎಂಬ ಶರಣೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದು ದಾಖಲೆಯಿದೆ. ಆ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಗೋತ್ರ ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವ ಇರುವವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸದಾಕಾಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರ ಶಿವಾನುಭವ ಸಂಪತ್ತು ಧಾರೆಯರೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನಬಳಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ."[೧೧]

ಈ ತತ್ವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರವು ನಾವು ಗುರುಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅದು ಶಿಷ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಗಳೆಂಬ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ಗುರು ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮನಸಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕು. ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆನಂತರ ಸ್ವಯಂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಧಿದ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಅದು ಸ್ವಾನುಭವವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಅಂದಕನ ಕೈ ಅಂದಕ ಹಿಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಕುರುಡನು ತಾನೇ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕಣ್ಣಿದ್ದು ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕ ಅರಿವಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

---

೧೧. ಧರ್ಮಗುರು ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣ – ಸಂ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು ಪು. ಸಂ. : ೧೧/೧೨

ಲಿಂಗವಾಗಲಿ, ಜಂಗಮವಾಗಲಿ ಗುರುಮುಖದಿಂದಲೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗುರುವಿರಲಾರದೆ ನಾವೇ ಲಿಂಗ ಧರಿಸಿದರೆ, ರುಂಡವಿಲ್ಲದ ದಂಡಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ರಾಜನೆಂದು ಕರೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ನಿರರ್ಥಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಗುರು ದೀಕ್ಷೆ ಲಿಂಗವು ಧರೆಯ ಕಲ್ಲೆನಿಸಿತ್ತು
ಗುರುದೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ನರನು ಶರಣರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲ
ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಸುಟ್ಟ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರು ತುಂಬಿದೊಡೆ
ದಿಟವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಲ್ಲದೆ, ಹಸಿಯ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ನೀರು ತುಂಬಿದಡೆ ದಿಟವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆ ಹೇಳಾ ?
ಇದು ಕಾರಣ ಗುರುದೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವನು ಎಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ
ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದು, ಅವನು ಎಷ್ಟು
ಕ್ರಿಯೇಯನ್ನಾಚರಿಸಿದರೂ ಅವನ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಿಷ್ಫಲ ನೋಡಾ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ"

(ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ)

ಸದ್ಗುರು ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿದರೆ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತು ತನ್ನ ಬೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ನೀಡಿದರೆ ಕಲ್ಲು ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ, ನರನು ಹರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಲಿಂಗ ಕಲ್ಲಾಗುತ್ತದೆ. ನರನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ಸುಟ್ಟ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದಲ್ಲದೆ, ಹಸಿ ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದೆ" ಹಾಗೆ ಗುರು ಸಂಸ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ಜ್ಞಾನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನಿಯ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಈ ಧರ್ಮ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸದ್ಗುರು ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ, ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಲ, ಮಾಯಾ ಮಲ, ಆಣವ ಮಲಗಳನ್ನು ಕ್ರೀಯಾದೀಕ್ಷಾ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ವೇದಾದೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ನಿವಾರಣೆ

ಮಾಡಿ, ಆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಭಾವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

"ಎನ್ನ ಕಾಯದ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಳೆಯಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ಮಾಯದ ಮದವ ಮುರಿಯಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ಜೀವದ ಜಂಜಡ ಮಾಣಿಸಯ್ಯಾ
ಎನ್ನ ದೇವ ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ
ಎನಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಯಾ ಪ್ರಪಂಚವ ಬಿಡಿಸಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ"

(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ. ಸಂ. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ)

ಸದ್ಗುರು ನರಜನ್ಮ ಕಳೆದು ಹರಜನ್ಮ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ದೈವಿಜನ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಭವತ್ವ ಕಳೆದು ಮಂತ್ರ ಪಿಂಡವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ಕಳೆಯನ್ನು ಮನ ಭಾವ ಮುಖಾಂತಾರ ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಲಿಂಗೇಂದ್ರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಕಣ್ಣು ಶಿವಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಗು ಆಚಾರಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲಿಗೆ ಗುರುಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಿವಿ ಪ್ರಸಾದ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ತ್ವಚೆ ಜಂಗಮಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನ ಮಹಾಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರರ್ಥ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತದೆ, ದೈವೀಮಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಗುರುವಾದವನು ಕೆಲವು ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಬದುಕಬೇಕು. ಆತನು ಹೀಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಗುರುವಾದವನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜಾ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತನ ನಡೆನುಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ತಾಯಿತ ಚಿಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಬಾರದು. ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು. ವ್ರತ ಮತ್ತು ಕಥೆ ಓದಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಾರದು. ಗುರುವಾದವನು ಪ್ರಗತಿಪರ ಧೋರಣೆಹೊಂದಿದ್ದು, ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಆತ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭವ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ ಪರಮ ಸುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸತ್ಯದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೆಡೆಸುವ ಗುಣವಿರಬೇಕು ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೊಗ್ಯ ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವದು. ಎಂತಹ ಗುರುವಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನಲಿಗೆ ಸಿದ್ದರಾಮನು ತಮ್ಮ ವಚನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ನೂರಾರು ಗುರುಗಳ ನೋಡಿ
ನಾನು ಬೇಸರಗೊಂಡೆನಯ್ಯಾ
ವಿತ್ತಾಪಹಾರಿ ಗುರುಗಳು ನೂರಾರು
ಶಾಸ್ತ್ರರ್ಥ ಪೇಳುವ ಗುರುಗಳು ನೂರಾರು
ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರದಿಂದುಭಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಸುಖದುಃಖವನೀವ ಗುರುಗಳು ನೂರಾರು
ಸಂಶಯಾಳಿಗಳನೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಧಹಿಸಿ
ಅರುಹಿನ ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿದ
ಗುರು ಚನ್ನಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲದೇ ಮತ್ತೋರ್ವನ ಕಾಣೆ
ನೋಡಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ”

(ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಡಾ.ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ)

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರರ ಅನಿಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದವನು ಏಕದೇವೋಪಾಸಕನಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾಪರನಾಗಿರಬೇಕು, ಆತ ಪರಿಶುದ್ದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವೂಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತ ಬೋಧಿಸಿದ ಬೋಧನೆ ಶಿಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬೇಕು. ಗುರುವಾಣಿ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರಬೇಕು.

“ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು, ಸ್ಪಟಿಕ ಸಲಾಕೆಯಂತಿರಬೇಕು. ಮಾಣಿಕ್ಯದ ದೀಪ್ತಿಯಂತಿರಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಲಿಂಗಮುಟ್ಟಿ ಅಹುದೌಹುದು ಎನ್ನಬೇಕು”. ಈ ರೀತಿ ಆತನ ನುಡಿಗಳಿರಬೇಕು. ನುಡಿಯೊಂದು ಪರಿ, ನಡೆಯೊಂದು ಪರಿ ಇದ್ದ ಗುರುವನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಜಾತಿಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹರಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಬರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡದೇ ಜಾತಿ ಬೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೇಳೆಯನ್ನು ತಂದು ತನ್ನಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ಉಣ್ಣುವವ ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿರುವದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಕುಲಹೀನ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ
ತಿರುಗಿ ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಣಬಾರದೆಂದು
ಅಕ್ಕಿ ಕಣಕವ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಗುರುವ ಕಂಡಡೆ
ಕೆಡವಿ ಹಾಕಿ ಮೂಗನೆ ಕೊಯ್ದು ಇಟ್ಟಂಗಿಯ
ಕಲ್ಲಿಲೆ ತಿಕ್ಕಿ, ಸಾಸಿವೆ ಹಿಟ್ಟನೇ ತಳಿದು
ಮೇಲೆ ಲಿಂಬೆಯ ರಸವನೇ ಹಿಂಡಿ, ಪಡುವಣ ಗಾಳಿಗೆ
ಹಿಡಿಯೆಂದಾತ ನಮ್ಮ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ".

(ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನವರ ವಚನ : ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

"ನಿಜಗುರುವಿನ ಇರವು ಹೇಗಿರಬೆಕೆಂದಡೆ
ನಿರ್ಮಲ ಸುಚಿತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸೋಂಕುವ
ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಬಂದಲ್ಲಿ ಆಗು ಚೇಗೆಯರಿಯದೆ
ಫಲವ ಹೊತ್ತ ತರುವಿನಂತೆ ಕೆಚ್ಚಲ ಕ್ಷೀರದಂತೆ
ಕಪಿತ್ತದ ಫಳ ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡಂತೆ
ಹೊರಗಳ ಇರವು ಒಳಗಳ ನಿಜ
ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗಿ ಪರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸದ್ಗುರುವಾಗಿ
ದುಂಡು ಫಳದಂತೆ ಹೊರಗಳ ಬಿರುಗು
ಒಳಗಳ ಮಧುರ ಸಾರದಂತಿರಬೇಕು
ಕಾರುಣಾಂಬುಧಿ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಇರುವು
ಸದಾಶಿವ ಮೂರ್ತಿ ಲಿಂಗವು ತಾನೆ
ಎಂದು ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ."

(ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಯ ವಚನ : ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

"ಗಡ್ಡ ಜಡೆಯ ಮುಡಿಗಳ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಲಾಂಛನವ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು
ಕಾಂಚನಕ್ಕೆ ಕೈಯೊಡ್ಡುವ
ಕಂಚಗಾರನಂತೆ ಬೊಗಳುವ
ಪಾತಕರಿಗೆ ಕಿರಾತರು ಮೆಚ್ಚುವರಲ್ಲದೇ
ಪುರಾತರು ಮೆಚ್ಚವರೇ ....?

ಎಂದು ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ."

(ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಿದೇವರ ವಚನ: ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವ ಶಿಷ್ಯ ದೃಢ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತನ ಚಿತ್ತ ಚಂಚಲಿತವಾಗಬಾರದು. ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಗುರುದಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ರೈತನು ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವಂತೆ, ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಗುರು ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಮಡ್ಡಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದರೆ ಹೇಗೆ ಫಲಕಾರಿಯಗುವುದಿಲ್ಲವೋ? ಹಾಗೆ ಗುಣಹೀನ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರೆ ಇದೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗುವುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಎಷ್ಟೇ ಜ್ಞಾನ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದರೂ ಫಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. "ಬೋರ್ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ನೂರ್ಕಾಲ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ." "ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆ ಹಣ್ಣು ತೊಳೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ." ಇಂತಹ ಅಳಿಮನದ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಏನನ್ನು ನಿರಕ್ಷಿಸಲಾಗದು. ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿಲುವನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಕೇವಲ ಲಿಂಗಾಯತ ಅಥವಾ ಶರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೀಮಿತವಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಾರೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳು ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮದ ಗುರು ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನಾಗಲಿ, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಗುರು ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರನಾಗಲಿ, ಸಿಖ್ ಧರ್ಮದ ಗುರು ಗುರುನಾನಕರಾಗಲಿ, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಗುರು ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ದೇವನಾಗಲಿ, ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಗುರು ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನಾಗಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನಿಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಬೆಳಕಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶರಣರು ಹೇಳಿದ ಆದರ್ಶ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಗುರುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ಜನತೆ ಪರಮ ಪಾವನದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದು ನೋಡಿದಾಗ ಅನ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ, ಸ್ವಯಂ ಪರೀಕ್ಷೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದು, ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು. ಈ ಅರಿವಿನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರು ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುತತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಸವನ್ನು ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮವೇ ಸ್ವಚ್ಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಊರು ಸುಧಾರಣೆ ಗೊಂಡರೆ ದೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ "ಸಾರ ಸಜ್ಜನರ ಸಂಘ ಲೇಸು ಕಂಡಯ್ಯ, ದೂರ ದುರ್ಜನರ ಸಂಘ ಅದು ಭಂಗವಯ್ಯ ಸಂಗ ಎರಡುಂಟು, ಒಂದು ಹಿಡಿ, ಒಂದು ಬಿಡು" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

ಡಾ. ಪಿ. ಎಸ್. ಶಂಕರ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ "ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಆದರ್ಶಮಯವಾಗಿರಲು ಪ್ರಯುತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ಅರಿವಿನ ಗಣಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಅರಸಿದಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಹುಚ್ಚತನವಾಗುತ್ತದೆ."[೧೨]

---

೧೨. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ – ಪಿ.ಎಸ್.ಶಂಕರ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುವಂತೆ

"ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲವನ್ನರಿದು ಫಲವೇನಯ್ಯ
ತನ್ನ ತಾನರಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ
ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಸ್ವಯಂವಾಗಿರಲು
ಅನ್ಯರ ಕೇಳಲುಂಟೆ?

(ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ. ಸಂ. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣಾ ರಾಜೂರ)

ಮಾನವ ತನ್ನ ತಾನು ಅರಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ಮುಖ್ಯ, ತನ್ನ ತಾನರಿಯದೆ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಫಲವೇನು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಿರಬಹುದು. ಶಾಸಕ ಸಚಿವನಾಗಿರಬಹುದು. ಅಧಿಕಾರಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ, ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆಸ್ತಿ ಅಂತಸ್ತುವುಳ್ಳವನ್ನಾಗಿರಬಹುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಾನಾರು ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನೇನಿದ್ದು ಫಲವೆನೆಂಬುದು ಶರಣರ ಬದುಕಿನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ನಡೆ ನುಡಿ ಒಂದಾಗಿರಬೇಕು. ಬದುಕು ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಇರಬೆಕು. ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ನಡೆ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ಅರಿವು ಅಳವಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

"ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯದಿರ್ದೊಡೆ
ಹಿಡಿದಿರ್ಪ ಲಿಂಗ ಘಟಸರ್ಪ ವೆಂದಿದ್ದಾರೆ
ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಡೆಯಿರಬೇಕು
ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದಡೆ ಇದೇ ಜನ್ಮ ಕಡೆ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ)

ಈ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳು ಅರಿವಿನ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಮೂಡಿವೆ. ಅರಿವು ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಶವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ. ತನುವಿನಲ್ಲೊಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊಂದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಕುಟೀಲ, ಹೊರಗೆ ವಿನಯ ತೋರಿಸುವವರನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ.

ತನುವಿನೊಳಗೆ ಹುಸಿ, ಮನದೊಳಗೆ ವಿಷ ತುಂಬಿಕೊಂಡವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ಮೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅರಿವೇ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅರವೇ ಗುರು ಎಂಬ ನುಡಿ ಜೋತಿರ್ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ "ಮಾತೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗದ" ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಶರಣರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

"ಹೇಮ ನಿನ್ನದಲ್ಲ, ಭೂಮಿ ನಿನ್ನದಲ್ಲ,
ಕಾಮಿನಿ ನಿನ್ನವಳಲ್ಲ, ನಿನ್ನದೆಂಬುದು ಜ್ಞಾನರತ್ನ,
ಇಂತಪ್ಪ ಜ್ಞಾನರತ್ನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದೆಯಾದೊ
ನಿನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ

(ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ – ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ.ಬಿ.ವ್ಹಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ)

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಆಭರಣ ಜ್ಞಾನ, ಅರಿವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ, ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನರತ್ನರಾದವರು ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇನ್ನೊಂದಡೆ "ಭಕ್ತಿ ಶುಭಾಶಯ ನುಡಿಯುವೆ, ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುವೆ. ನುಡಿಯೊಳಗೆ ನಡೆಯ ಪೂರೈಸುವೆ", ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ನಡೆ, ನುಡಿಯಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆತನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನಿರುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಹೇಳುವಂತೆ "ನಡೆಯಿಲ್ಲದ ನುಡಿ ಅರಿವಿಂಗೆ ಕೇಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅಕ್ಕಮ್ಮ ಗುರುವಾದೊಡೆ, ಆಚಾರಭ್ರಷ್ಟನಾದರೆ ಅನುಸರಿಸಲಾಗದು' ಎಂಬ ತೀರ್ಪಿತ್ತಳು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅರಿವು ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಈ ಮೂರು ಮಹತ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಆಚಾರ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ ಉಂಟೆಂಬ ಅನಾಚಾರಿಗಳ ಮುಖ ನೋಡಬಹುದೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗೌರವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯೊಂದಿಗೆ ಜನ ಬೆರೆಯಲು ಸಂಘವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅರಿವು ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅರಿವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

* “ಅರಿವೆಂಬುದು ಆಚಾರ, ಆಚಾರವೆಂಬುದೆ ಅಂತ್ಯ”

(ಸೊಡ್ಡಳಬಾಚರಸ)

* “ಅರಿವೇ ಗುರು ಆಚಾರವೇ ಶಿಷ್ಯ, ಅರಿವೇ ಸತ್ಕುಲ, ಮರಣವೇ ದುಃಕುಲ”

(ಹಾವಿನಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ)

* “ಅರಿವೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರವನಿಕ್ಕಿ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಉದಕವರೆಯಕೆ”

(ಮರುಳ ಶಂಕರದೇವ)

* “ಆತ್ಮಂಗೆ ಅರಿವೆಂಬುದೊಂದು ಲಿಂಗ”

(ಮನಸಂದೆ ಮಾರಿತಂದೆ)

* “ಅರಿವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಆಚಾರವಿಲ್ಲ, ಆಚಾರವಿಲ್ಲದಂಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲ”

(ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ)

* “ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರಿವು, ಮಾಡುವ ಮಾಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು”

(ಅಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ)

* “ಅರಿದನೆಂಬುವಂಗೆ ತಾನು ನೀನೆಂಬುದೇ ಮಾಯೆ”

(ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ಧರಾಮ)

* “ಅರಿಯದವಂಗೆ ಅರಿದಿಹೆನೆಂಬ ಬಯಲು ರೋಗ ಹುಟ್ಟಿ”

(ಸಂಗಣ್ಣ)

ಅರಿವು ಆಧಾರ ರೂಪಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ಸದಾ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ಶರಣರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವಮಯವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅರಿವೇ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದು ಅರಿವಿನ ಮಾರಿತಂದೆಯ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮರುಳ ಶಂಕರದೇವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವಲ್ಲಿ ಅರಿವೆಂಬ ಹರಿಗೋಲು ಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರಿವಿನ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶರಣರು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ಅರಿವನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಗುರುವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ.

ವಚನಕಾರರು ಕಂಡ ಗುರು ಕಲ್ಪನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಮುಂದಿನ ಸಂತ, ಶರಣ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮರು ಕೂಡ ಇದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಕೂಡ ಶ್ರೀಗುರು ವಚನೋಪದೇಶವನ್ನಾಲಿಸಿದಾಗಳ್ಡಾದು ನರರಿಗೆ ಮುಕುತಿ ಎಂದು

ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ ಕೂಡ ಇದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಹರ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಧರೆಗೆ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಗುರುವಾಗಿ ಬಂದ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತಿಗೆ ಸಂವಾಧಿಯಾಗಿ ಅವರವರ ಭಾವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವರವರ ಭಕುತಿಗೆ ಇರುತಿಹನು ಶಿವಯೋಗಿ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹನಿಯರು ಗುರು ಸ್ವರೂಪದ ಗುರುಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದಡೆ ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಗುರು ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಆತನ ಚರಣ ಸೇವೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ರೀತಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಗುರು ಕರುಣ, ಚರಣ ಸೇವೆ ಭವದ ಬಳ್ಳಿಯ
ಬೀಜವನತಿಗಳೆದಿತ್ತು ಘನಘನ ಫಥವ ತೋರಿತು ನೋಡಾ!
ಉದಯಸಿತ್ತು ನಿರಾಕುಲ ನಿಹಂಕರಣ ಮಹಾಲಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರಾ"

(ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನರು : ಪ್ರಕಟಣೆ: ಬಸವ ಸಮಿತಿ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ: ೭೩)

ಭವದ ಬಳ್ಳಿಯನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಘನಪಥ ತೋರಿಸುವ ಮತ್ತು ಕುಲರಹಿತ ಹಾಗೂ ನಿರಹಂಕಾರ ಭಾವದಿಂದ ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಗುರುಕರುಣೆಗಿದೆ. ಗುರುಕರುಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಭವರೋಗಗಳು, ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕರ್ಮಗಳು, ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಉರಿದು ಕರಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ, ಗುರುಪಾದ ಸೋಂಕಿದಾಗ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜಡತ್ವ ನಾಶವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಅಳವಡುವುದು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ಗುರುತತ್ವಕ್ಕಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾವಿನ ಹಾಳ ಕಲ್ಲಯ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇರೀತಿ ಬಸವ ಸ್ತೋತ್ರ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಗುರುಚರವೆ ಗುರುಪರವೆ ಗುರುವಿಷ್ಟ ಲಿಂಗವೆ!
ಗುರುಶುದ್ಧ ಪ್ರಸಾದ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯೇ
ಕರುಣಾಕರನೆ ಎನ್ನ ತಡಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದವನೆ
ಗುರುಪ್ರಭುವೆ ಶರಣಯ್ಯ ಯೋಗಿನಾಥ"

(ಬಸವ ಸ್ತೋತ್ರ ತ್ರಿವಿಧಿ – ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವಚನ ಸುಧೆ : ಪ್ರಕಟಣೆ – ಬಸವ ಸಮಿತಿ)

ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಚರ, ಗುರು ಪರ, ಗುರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಗುರು ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಕರುಣಾಕರ ಸಾಕ್ಷಾತ ಗುರು ಪ್ರಭು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಗುರು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಮರದೊಳಗಣ ಬೆಂಕಿ ತನ್ನ ತಾನೇ ಉರಿಯ ಬಲ್ಲುದೇ?
ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ದೀಪ್ತಿ ಆ ಬೆಳಗ ತನ್ನ ತಾನೆ ಬೆಳಗಬಲ್ಲುದೇ?
ಆ ತೆರನಂತೆ ಕುಟಿಲನ ಭಕ್ತಿ ಕಿಸುಕುಳನ ವಿರಕ್ತಿ
ಮಥನಿಸಿಯಲ್ಲದೆ ದಿಟ–ಹುಸಿಯ ಕಾಣಬಾರದು
ಸತ್ಯವನು ಅಸತ್ಯವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದಲ್ಲದೆ
ನಿಶ್ಚಯವರಿಯಬಾರದು
ಗುರುವಾದಡೂ ಲಿಂಗವಾದಡೂ ಜಂಗಮವಾದಡೂ
ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹಿಡಿಯದವನ ಭಕ್ತಿ ವಿರಕ್ತಿ
ತೂತ ಕುಂಭದಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಸೂತ್ರ ತಪ್ಪಿದ ಬೊಂಬೆ, ನಿಜನೇತ್ರ ತಪ್ಪಿದ ದೃಷ್ಟಿ
ಬೇರು ಮೇಲಾದ ಸಸಿಗೆ ನೀರಿನಾರೈಕೆಯುಂಟೆ?"

(ಅಂಗಸೋಂಕಿನ ಲಿಂಗತಂದೆಯ ವಚನ : ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ)

ಮರದೋಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿದ್ದರೂ ಅದು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಉರಿಯಲಾರದು. ಕಲ್ಲಿನೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿದ್ದರೂ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸದು. ಇದೇ ರೀತಿ ಕುಟಿಲ ಭಕ್ತನ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಿಸುಕುಳನ ವಿರಕ್ತಿ ಇವು ಘರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಾರವು, ಹೇಗೆಂದರೆ "ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡರೂ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿನೋಡು" ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ, ನಿಶ್ಚಯವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ನಿಜವಾದ ನಿಲುವು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಗುರುವಿರಲಿ, ಲಿಂಗವಿರಲಿ, ಜಂಗಮ ಯಾರೇ ಇರಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ "ತೂತ ಬಿದ್ದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ನೀರು, ಸೂತ್ರ ತಪ್ಪಿದ ಗೊಂಬೆ, ನಿಜದ ಅರಿವು ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇರುಕಿತ್ತು ಬುಡಮೇಲಾದ ಮರದಂತೆ" ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಅಂಗಸೋಂಕಿನ ಲಿಂಗತಂದೆಯ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಪ್ರಕರತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಶ್ರೀಗುರು ಲಿಂಗವು ಶಿಷ್ಯನ ಬರವ ಕಂಡು,
ಬಂದು ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾತ ಗುರುಲಿಂಗ,
ಮಂಡೆಯ ಹಿಡಿದೆತ್ತುವಾತ ಶಿಷ್ಯ,
ಶ್ರೀ ಗುರುಲಿಂಗವು ಶಿಷ್ಯನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಪಾದಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡುವಾತ ಗುರುಲಿಂಗ,
ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಬಾತ ಶಿಷ್ಯ,
ಶ್ರೀ ಗುರುಲಿಂಗವು ಶಿಷ್ಯನಾರೋಗಣೆಯ ಮಾಡತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಬಂದು,
ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಬಾತ ಗುರುಲಿಂಗ, ಇಕ್ಕುವಾತ ಶಿಷ್ಯ,
ಇದುಕಾರಣ ದ್ವಿವಿಧ ಸಂಬಂಧ ಸನುಮತವಾಯಿತ್ತು,
ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಂಗೆ".

(ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ – ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪುಟ ಸಂ. ೯ ವಚನ ಸಂ: ೨೦)

ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಶ್ರೀಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಶಿಷ್ಯನು ಬಂದು ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಆತ ಗುರುಲಿಂಗವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಶ್ರೀಗುರು ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎತ್ತುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ". ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ. ಪಾದಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನು ಗುರುಲಿಂಗವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಬಾತ ಶಿಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶಿಷ್ಯನ ಆರೋಗಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗುರು ಗುರುಲಿಂಗವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನೀಡುವಾತ ಶಿಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಶರಣರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

"ಹರತನ್ನ ರೂಪ ತೋರಬೇಕೆಂದು ಗುರುರೂಪಾಗಿ ಬಂದು
ಮನಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರವಾದ ತನುಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದವಾದ, ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಾದ,
ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದನಯ್ಯ
ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನ ಸಂಗನ(ಲ್ಲಿ) ಬಸವಣ್ಣನು.

(ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ – ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ. ಪು. ಸಂ. ೧೦ ವಚನ. ಸಂ. ೨೨)

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಶಿವನು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ರೂಪ ಮತ್ತು ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗುರುರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ನಡೆದಾಡುವ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ದೇವರೆಂದು ವಚನಕಾರರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನು ಗುರುರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ತನುಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕರಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಗುರು ಮಂತ್ರ, ಪ್ರಸಾದ, ಲಿಂಗರೂಪ ಎಂಬ "ತ್ರಿವಿಧದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದನೆಂಬ ಮಾತು ಬಹಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ." ತ್ರಿವಿಧಕ್ಕೆ ತ್ರಿವಿಧ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗುವುದೇ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯದ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

"ಒಮ್ಮೆಯೂ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಚರಣವ ನೆನೆಯಲೊಡನೆ
ಭವಬಂಧನ ಬಿಡುವದು
ಗುರುವೇ ಶರಣು ಗುರುಲಿಂಗವೇ ಶರಣು
ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಗೋಚರ ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗನ
ತೋರಿದ ಗುರುವೇ ಶರಣು"

(ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ – ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪುಟ ಸಂ. ೧೧ ವಚನ ಸಂ. ೨೭)

ಮಾನವನ ಭವಬಂಧನ ಬಿಡಿಸಿ, ಪರಮ ಸುಖವ ತೋರುವ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನ ಪಾಲಿಗೆ ದೇವರಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ಸತ್‌ಕ್ರಿಯಾಗುರುವೆ, ಎನ್ನ ಮತಿಗೆ ಮಂಗಳವಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಬಂಧು, ಕರುಣಾಸಿಂಧುವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಚರಣವನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕೆಂದು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಆಮೆಯು ತನ್ನ ಶಿಶು ಹಸಿದಿದೆ ಎಂದು ನೆನಸಿದಾಕ್ಷಣವೇ ಅದರ ಮರಿಯ ಹಸಿವು ನೀಗುತ್ತಂತೆ". ಹಾಗೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಚರಣ ನೆನದರೆ ಭವಬಂಧನ ಹರಿದುಹೋಗುವದು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಂತಹ ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವ ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನಸಂಗನನ್ನು ತೋರಿರುವ ಶ್ರೀಗುರುವೇ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಆ ಮಹಾ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ನಂಬಿ
ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನೊಂದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ಇದೇ ಅಧಿಕ ಇದರಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದೂ ಅಧಿಕವಿಲ್ಲ
ಅಂತಹ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮದಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತಿಯೇ ಭಕ್ತಿ,
ಅರ್ಚನೆಯೇ ಅರ್ಚನೆ, ಆ ಸಂಗವೇ ಶಿವಯೋಗ
ಇದು ಸತ್ಯ ಶಿವನಾಣೆ ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಿ ಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನರು : ಪ್ರಕಟಣೆ ಬಸವ ಸಮಿತಿ ಪು. ಸಂ. ೧೭೫ ವ. ಸಂ. ೪೮)

ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಒಂದೇ, "ಏಕಮೂರ್ತಿತ್ರಯೋಭಾಗಃ" ಎಂಬಂತೆ ಶಿವನ ಒಂದು ರೂಪವೇ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾ ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಯನಾದವನು ಬಾಳಬೇಕು. ಇದುವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಟ, ಇದು ಬಿಟ್ಟು ಮೊತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೇ ಭಕ್ತಿ, ಇಂತಹ ಅರ್ಚನಯೇ ಅರ್ಚನೆ, ಇಂತಹ ಸಂಗವೇ ಸತ್ಸಂಗ, ಇದು ಸತ್ಯ, ಇದು ನಿತ್ಯ, ಎಂದು ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ ತನ್ನ ಗುರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

"ಸತ್ತು ರೂಪು ಲಿಂಗ, ಚಿತ್ತ ರೂಪು ಜಂಗಮ
ಆನಂದ ರೂಪು ಪ್ರಸಾದ ಇಂತೀ ತ್ರೀವಿಧದರಿವನು
ಶ್ರೀಗುರು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬೀಜಯಂಗೈಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ
ಸತ್ತು ಚಿತ್ತು ಆನಂದವೆಂಬ ಬಟ್ಟಬಯಲ ಮಾತೇಕಯ್ಯ
ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ ಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾ"?

(ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನರು – ಪ್ರ ಬಸವ ಸಮಿತಿ. ಪು. ಸಂ–೧೭೫. ವ. ಸ. ೪೯)

ಸತ್–ಚಿತ್–ಆನಂದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ 'ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ ಎಂದರೆ ಲಿಂಗ, ಚಿತ್ ಎಂದರೆ ಜಂಗಮ, ಆನಂದವೆಂದರೆ ಪ್ರಸಾದ ಈ ಮೂರನ್ನು ಅರಿತು ಲಿಂಗವಂತನು ಬಾಳಬೇಕು.

ಇಂತಹ ಶ್ರೀಗುರು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವನ್ನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ನಾವು ಶಿವನ ಆಲಯ, ಬಟ್ಟ ಬಯಲ, ಮೋಕ್ಷದ ಚಿಂತೆ ಏಕೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಅಂಗ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾರವು. ಇದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಅಥವಾ 'ತತ್ವಮಸಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಪ್ರಸಾದವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಇಂತಹ ಪ್ರಸಾದ, ಪಾದೋದಕ, ಭಸ್ಮ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಪರಮಮಂತ್ರ ಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಡಕ್ಕೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಿದೇವ ಹೇಳಿರುವ ವಚನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

"ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ವರ ಸುಪ್ರಸಾದವ
ಚರಣಾಂಬು ಭಸಿತ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ
ಪರಮ ಮಂತ್ರವ ಬಿಡದಿರೆಯೆಂದು
ಸಾರ್ವನಾವರದ ಡಕ್ಕೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಿದೇವಾ"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನರು : ಪ್ರ. ಬಸವ ಸಮಿತಿ. ಪುಟ ಸಂ. ೨೮೮)

ಅಷ್ಟಾವರಣವೇ ಅಂಗವಾಗಿ, ಪಂಚಾಚಾರವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ, ಷಟಸ್ಥಲಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವವರು, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರು. ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ದಾಸೋಹದ ಸಂಗಣ್ಣ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗುರು ಮೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಚನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

"ದೀಕ್ಷಾಗುರುವಾಗಿ ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪತ್ಯವ ತೊಡೆದೆ
ಶಿಕ್ಷಾಗುರುವಾಗಿ ಬಂದು ಆತ್ಮನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕೆಡಿಸಿದೆ
ಮೋಕ್ಷಗುರುವಾಗಿ ಬಂದು ತ್ರಿವಿಧ ಮಲವ ಕೆಡಿಸಿ ಮುಕ್ತನ ಮಾಡಿದೆ
ಎನ್ನ ಲೀಲೆಗೆ ಗುರುರೂಪಾಗಿ, ಸುಲೀಲೆಗೆ ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿ
ನಿಜಲೀಲೆಗೆ ಜಂಗಮರೂಪಾಗಿ
ಇಂತೀ ತ್ರಿವಿಧರೂಪಾಗಿ ಭಿನ್ನನಾದೆಯಲ್ಲಾ ಭಕ್ತಿ ಕಾರಣನಾಗಿ"

(ದಾಸೋಹದ ಸಂಗಣ್ಣನ ವಚನ. ೬೩. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಕಾಲೀನರು ಪ್ರ. ಬಸವ ಸಮಿತಿ. ಪು.ಸಂ. ೩೦೩)

"ಗುರುವಿಗೆ ಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಜಂಗಮ ಸಾಕ್ಷಿ
ಇಂತೀ ಅರಿವ ಮರೆದು ನರಗುರಿಗಳ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತಡೆಯಿಸಿ ಕೊಂಬ
ಅರಿ ಗುರುಗೇಕೆ ಅರಿವಿನ ಮಾತು?
ಐಘಟದೂರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
ಅವರ ಇರವು ಹೊರಗಾಗಿಹದು"

(ಮರೆಮಿಂಡ ದೇವರ ವಚನ: ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣಾ ರಾಜೂರ ಪು. ೮ ವ. ಸಂ: ೩)

ಗುರುವಿನ ಅರಿವಿನ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಗುರುವಿಗೆ ಲಿಂಗ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಜಂಗಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಅರಿವ ಮರೆತು ನರಕುರಿಗಳು, ಇಂತಹ ಅರಿವಿನ ಮಾತನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ದೊರೆಯದು. ಅವರ ಇರವು ಹೊರಗಾಗಿರುವದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಾನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮುಖ್ಯ. ತನ್ನ ತಾನು ಅರಿತರೆ ತನ್ನ ಅರಿವೇ ಗುರು, ತಾನೆ ಲಿಂಗವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಿಷ್ಠೆಯೇ ಜಂಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಮಾತಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಐಘಟದೂರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವೇ ಅವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು 'ಗುರುತತ್ವ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಮರೆಮಿಂಡದೇವ ಶರಣ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಒಬ್ಬ ಶರಣನು ಗುರುತತ್ವದಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿ ಶಿವತತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರೆ ಅವನು ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಶರಣನಿಗೆ ಕಾಯದ ಹಂಗಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೇಳುವಂತೆ "ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಆ ಕಾಯ ನಾಯಿ ತಿಂದರೇನು, ನರಿ ತಿಂದರೇನು" ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಕಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ವ್ಯಾಮೋಹ ನಿರ್ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ, ಶರೀರವಳಿದು ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಯಲಾದರೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶರಣರಿಗೆ ಮರಣವೇ ಮಹಾನವಮಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಮರಣ ಮತ್ತು ಕಾಯ ಅಳಿಯುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಕಾಯ ಸಮಾಧಿ, ಕರಣ ಸಮಾಧಿ, ಭಾವ ಸಮಾಧಿ ಎಂಬ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿವೆ. ಗುರುತತ್ವದ ಮೂಲಕ ಕಾಯ, ಕರಣ ಮತ್ತು ಭಾವ ದೇವರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬಯಲಭ್ರಮೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸುಜ್ಞಾನ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದವನೆ ನಿಜಸಮಾಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ, ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

"ಗುರುವ ನೆನೆದೆಹೆನೆಂದು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದಡೆ
ನೆನೆವ ಮನವು ತಾನು ಗುರುವಾಯಿತು ನೋಡಾ,
ಅಹಾ! ಮಹಾದೇವ,
ಇನ್ನಾವುದರಿಂದ? ಆವುದನು? ಏನೆಂದು ನೆನೆವೆ?
ಮನವೆ ಗುರುವಾದ ಕಾರಣ
ಮನವೆ ಗುರುವಾಗಿ ನೆನಹನಿಂಬುಗೊಂಡನು
ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಚೋದ್ಯಚರಿತ್ರನು"!

(ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ.ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು.ಸಂ. ೩೪೫ ವ.ಸಂ. ೧೧೬೭)

"ಗುರುವಿಂಗೂ ಶಿಷ್ಯಂಗೂ,
ಆವುದು ದೂರ? ಆವುದು ಸಾರೆ? ಎಂಬುದನು, ಆರುಬಲ್ಲರು?
ಗುರುವೆ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ, ಶಿಷ್ಯನೆ ಗುರುವಾದ ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ,
ಕರ್ಮವೆಂಬ ಕೌಟಿಲ್ಯ ಎಡೆವೊಕ್ಕ ಕಾರಣ, ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಇದ್ದಿತ್ತೆಂದಡೆ,
ಅದು ನಿಶ್ಚಯವಹುದೆ?
ಆದಿ ಅನಾದಿಯಿಂದತ್ತತ್ತ ಮುನ್ನಲಾದ
ಪರತತ್ವಮಂ ತಿಳಿದು ನೋಡಲು,
ನೀನೆ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶನೆಂದರಿಯಲು
ನಿನಗೆ ನೀನೆ ಗುರುವಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಿಂದಧಿಕವಪ್ಪ ಗುರುವುಂಟೆ?
ಇದು ಕಾರಣ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನೇ ಎಂಬುದನು
ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಅರಿಯಬೇಕು ನೋಡಾ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವ ವಚನ ಸಂಪುಟ : ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪುಟ ಸಂ: ೩೪೫ ವ.ಸಂ. ೧೧೬೮)

ಒಂದು ಕೀಟಕದ ಹುಳು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕೀಟವೇ ತಾನಾಗುವಂತೆ, ಗುರುವನ್ನು ನೆನೆದು ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಗುರು ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮನವೇ ಗುರುವಾಗಿ, ತನುವೇ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಬಾಳುವ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರೆ ಈ ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೇಧವಿಲ್ಲ, ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವುದು ದೂರ, ಯಾವುದು ಸಮೀಪ ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಗುರುವಾಗಿ, ತನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರತತ್ವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶನಾದ ಶಿವನು ತನಗೆ ತಾನೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಶಿವನಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ಗುರುವುಂಟೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು "ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಅರಿಯಬೇಕು ನೋಡಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನಿಂದ ತಾನು ಅರಿಯುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಅರಿವು. ಈ ಅರಿವೇ ಗುಹೇಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುರುವಾಗಿದೆ. ಇದು ಗುರು, ಇದು ಲಿಂಗ, ಇದು ಜಂಗಮವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಬೇಡ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದುಮಾಡಿದವನು ಗುರುವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆದಿ ಅನಾದಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದವನು. ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವವನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿದವನು ದೀಕ್ಷೆ ಶಿಕ್ಷೆಗಳ ಸ್ವಾನುಭಾವ, ನಿಜಪದವಿ ಇದೆಲ್ಲವು ನೀಡಿದವನು ಗುರುವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಲಾಗಿದೆ. ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. "ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲು ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಕೇಳುವುದ್ಯಾಕೋ" ಎಂದು ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಕೂಡ ಸದ್ಗುರುವಿನನ್ನು ನಾನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಗುರುವನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಭ್ರಮರ ಕೀಟ ನ್ಯಾಯದಂತಿದೆ. ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಾದ ಮೇಲೆ ಗುರುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಾರು ಎಂಬ ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವದು ಕಾಣಬಹುದು.

"ಗುರುವೆಂದರಿಯರು, ಹಿರಿಯರೆಂದರಿಯರು
ದೇವರೆಂದರಿಯರು, ಭಕ್ತರೆಂದರಿಯರು
ಲಿಂಗವೆಂದರಿಯರು, ಜಂಗಮವೆಂದರಿಯರು
ಬಂದಬರವನರಿಯರು, ನಿಂದನಿಲವನರಿಯರು
ಶಿವಶರಣರ ನೋಯಿಸುವ ಪಾತಕರನೇನೆಂಬೆ?
ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಮನ ನೊಂದ ನೋವು ಬರಿದೆ ಹೋಗದು

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ– ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು.ಸಂ: ೩೪೭ ವ.ಸಂ. ೧೧೭೪)

ಇಂದಿನ ಕಾಲಮಾನದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು, ಕಲಿಯುಗದ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಹಿರಿಯರು, ದೇವರು, ಭಕ್ತರು, ಲಿಂಗ ಜಂಗಮರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರು ತತ್ವವನ್ನು ಜನರು ಅರಿಯರು. ಇವರಿಗೆ ಗೌರವ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಲ್ಲಿಸದೇ ಅವಹೇಳನಕಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಪಾತಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವರಿಗಾಗಿ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಮನನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನೋವು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಭುದೇವರು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಗುರುವೆಂಬಾತ ಶಿಷ್ಯನಂತುವನರಿಯ,
ಶಿಷ್ಯನೆಂಬಾತ ಗುರುವಿನಂತುವನರಿಯ
ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ
ಜಂಗಮ ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ, ಭಕ್ತ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ
ಇದು ಕಾರಣ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವ ಮಾಡುವ
ಕಾಳು ಕುರಿಕೆಯ ಮಕ್ಕಳನೇನೆಂಬೆ ಗುಹೇಶ್ವರಾ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ– ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು.ಸಂ: ೩೪೭ ವ.ಸಂ. ೧೧೭೫)

ಈ ಕಲಿಯುಗದ ವಿಪರೀತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಗುರು ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದ ಭಾವನೆ ಶಿಷ್ಯನಲಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಿಯತೆಯ ಭಾವ ಗುರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳ ಬೇದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನರುಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜನತೆಯ ಮದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಮನೋಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲತೆ ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಸಂಕುಚಿತತೆ ಮನೆಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವದು ಅರ್ಥಹೀನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

"ಗುರುವೊಂದೆ ಬಸಿರು, ಲಿಂಗ ಒಂದೆ ಬಸಿರು
ಜಂಗಮ ಒಂದೆ ಬಸಿರು ಪ್ರಸಾದ ಒಂದೆ ಬಸಿರು
ಇದನಾರಯ್ಯ ಅಮಳೋಕ್ಯವ ಮಾಡಿ ತೋರಿದವರು?
ಇದನಾರಯ್ಯ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವ ಮಾಡಿ ಬೇರೆ ತೋರಿದವರು?
ಪೂರ್ವಾಚಾರಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣಾ
ಎನಗೆ ನೀನು ಗಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವ ತೋರಿದೆಯಾಗಿ,
ಲೋಕಾದಿಲೋಕವೆಲ್ಲವು ಎನಗೆ ಕಿಂಚಿತ್"

((ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ- ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ.ವ್ಹಿ ಮಲ್ಲಾಪೂರ ಪು.ಸಂ: ೩೪೭ ವ.ಸಂ. ೧೧೭೬)

ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ದೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ದೃಷ್ಠಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವುದು ಸರಿಯೇ? ಇದನ್ನಾರೂ ಮಾಡಿ ತೋರಿದರು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಭುದೇವರು, ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ದೃಷ್ಠಿಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎನಗೆ ಪೂರ್ವಾಚಾರಿ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣ ತೋರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕನಿಷ್ಠ ಅಥವಾ ಕೀಳು ಎನಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪. ವಚನಕಾರರು ಕಂಡ ಗುರು :

"ಅರಿವೇ ಗುರು" ಎಂದ ವಚನಕಾರರು, ಅರಿವಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುರುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದೆ ತತ್ವವನ್ನಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುತತ್ವ ಅರಿವಿನ ಆಗರ, ತತ್ವದ ಸಾಗರ ಇಂತಹ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಉಪದೇಶ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನರನ ಬಾಳುವೇ ಹರನ ಬಾಳುವೆಯಾಗದು. ಆತ ಕತ್ತಲಮಯ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಬದುಕು ಭವ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗುರೂಪದೇಶ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. "ಗುರು ನರ ಎಂದವಗೆ, ಹರ ಶಿಲೆ ಎಂದವಗೆ, ಉಣ್ಣುವ ಪ್ರಸಾದ ಎಂಜಲು ಎಂದವಗೆ, ಘೋರ ನರಕ ತಪ್ಪದು" ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮಹಾಕವಿ ಹೇಳೂವಂತೆ ಶರಣರ ದೃಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವನ್ನು ನರನೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು, ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು, ಉಣ್ಣುವ ಪ್ರಸಾದ ಎಂಜಲು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು.

ಜೀವನು ಶಿವನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನರನು ಹರನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮಾನವ ಮಹಾದೇವನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅಂಗನು ಲಿಂಗನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಗುರುತತ್ವ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಗುರು ಕಾರುಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಸವಣ್ಣನವರು

"ಮಡಿಕೆಯ ಮಾಡುವಡೆ ಮಣ್ಣೆ ಮೊದಲು
ತೊಡಿಗೆಯ ಮಾಡುವಡೆ ಹೊನ್ನೆ ಮೊದಲು
ಶಿವಪಥವನ್ನು ಅರಿವಡೆ ಗುರು ಪಥವೆ ಮೊದಲು
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನ ಅರಿವಡೆ ಶರಣರ ಸಂಘವೇ ಮೊದಲು"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ. ಪು. ಸಂ. ೨೦ ವ. ಸಂ. ೭೦)

ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ ಎಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವನ ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ದಾರಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಶರಣರ ಸಂಗ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದೇರೀತಿ ಗುರು ಪಥವ ಮೀರಿ ಮಾಡಲು ನೇಮ ಸಲ್ಲವು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಯ್ಯ ಇವು ನಿಮ್ಮ ನಿಜದೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ನಿಲವು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬಸವಣ್ಣವನರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಅರಿವಿನ ಪಥವೆಂಬ ಗುರು ಪಥ ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠಪಥವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

"ಗರುವಚನವಿಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಿಲ್ಲದೆ ಜಂಗಮವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವೆಂದೆನಿಸದು
ಗುರುವಚನವಿಲ್ಲದೆ ನೇಮವೆಂದೆನಿಸದು"

(ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪು.ಸಂ.೨೧ ವ.ಸಂ.೭೨)

ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುರುವಚನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಹೋದರೆ ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ಅಟ್ಟೆಗೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹವರನ್ನು ದೇವರು ಎಂದೂ ಮೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವರು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದಿರುವ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೂಡ ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರಿ, ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಾರಿ, ಜಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸಮಾಯಚಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೀಗೆ ಆಗಿರದವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರಿ ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ ಮೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಪರಿಯಂತೆಂದರೆ ಅವನು ಷಟಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಷಟ್‌ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಗುರುವಾದವನು ಶಿಷ್ಯನ ಚಿತ್ತವಿಹಾರ ಮಾಡಬೇಕೇ ವಿನಃ ವಿತ್ತಾಪಹಾರ ಮಾಡಬಾರದು. ಮತ್ತು ಕಾಯಕ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಪಾಕದೋಳು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಒಡಲ ಕಕ್ಕುಲತೆಗೆ ಭಕ್ತನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಇಷ್ಟಲಿಂಗವ ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯ ದೈವವ ಪೂಜಿಸಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಗುರುವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಞಾನಿ ಗುರು, ಅಜ್ಞಾನಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಸಂಬಂಧ ಬೆಳಸಿದರೆ ಬಳ್ಳಿ ಗುರುಡರು ಸೇರಿ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಬಿದ್ದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಜ್ಞಾನಿ ಗುರು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಜಗತ್‌ಪಾವನವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಕುರಿತು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

"ಗುರುವಾದಡಾಗಲಿ ಲಿಂಗವಾದಡೆಯೂ ಆಗಲಿ
ಜಂಗಮವಾದಡೆಯೂ ಆಗಲಿ
ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಫಿಲ್ಲದ ಪಾಪಿಯ ಮುಖವ ತೋರಿಸದಿರಯ್ಯ
ಭವಭಾರಿ ಜೀವಿಯ ಮುಖವ ತೋರಿಸದಿರಯ್ಯ
ಅವರ ನಡೆಯೊಂದು ನುಡಿಯೊಂದು
ಹಿರಿಯತನಕ್ಕೆ ಬೆಬ್ಬ ಬೆರೆತು ಉದರವ ಹೊರೆದುಕೊಂಡಿಹ
ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಯ ಮುಖವ ತೋರಿಸದಿರಯ್ಯ
ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಯ್ಯ"

(ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಡಾ.ಬಿ.ವ್ಹಿ ಮಲ್ಲಾಪುರ. ಪು. ಸಂ: ೬೮ ವ. ಸಂ ೬೮)

ಗುರುಲಿಂಗ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಅವರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರು. ಬದಲಿಗೆ ನಡೆಯೊಂದು ಪರಿ. ನುಡಿಯೊಂದು ಪರಿಯಾದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರುವ ಉದರ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಧಾಂಬಿಕರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಾರ ಎಂದು ಚೆನ್ನಬಸಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಂತೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

"ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ ಎತ್ತಣ ಕೋಗಿಲೆ ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯ
ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಣ ನೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿ ಸಮುದ್ರದೊಳಗಣ ಉಪ್ಪು
ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯ?
ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಯೂ ನನಗೆಯೂ ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಸಂಬಂಧವಯ್ಯ"

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಡಾ.ಬಿ.ವ್ಹಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ. ಪು. ಸಂ. ೧೮ ವ. ಸಂ:೦೯)

“ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರಿಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಬಡಿದು ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ
ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದನೆಯ್ಯ
ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಬೈದು ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ
ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದೆನಯ್ಯ
ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಝುಂಕಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ
ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದೆನಯ್ಯ
ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ವಂದಿಸಿ ಬುದ್ದಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ
ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದೆನಯ್ಯ
ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕಲಿತನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆರಗಾದೆನು”

(ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ: ಸಂ. ಡಾ.ಬಿ.ವ್ಹಿ.ಮಲ್ಲಾಪುರ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೬ ವ ಸಂ: ೨)

ಈ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ “ಗುರುತತ್ವ” ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಸಮಯಕ್ಕೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯುಗ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ ಕಾಲ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೇರಗಾದ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರು, ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ತತ್ವ ತತ್ವಗಳೇ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವೆಂದರೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಅದು ಎತ್ತಣಿಂದೆತ್ತ ಬಂದು ಕೂಡುತ್ತದೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗದು, ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎತ್ತಣ ಮಾಮರ ಎತ್ತಣ ಕೋಗಿಲೆ ಎಂದು ಉಪಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುತತ್ವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೊನ್ನಲಿಗೆಯ ಸಿದ್ದರಾಮ ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮೌಲಿಕ ವಿಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದು ನಾವು ನೊಡುತ್ತೇವೆ. ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಇದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

"ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ಮಾಡಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಾನೊಂದಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇರಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯವ ಭೋಗಿಸಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆಗೈಯಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಹೇಳಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏನೊಂದು ಹೇಳಲಾಗದು
ಗುರು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯವ ಮಾಡಲಾಗದು
ಅದು ಕಾರಣ ಇಂತಪ್ಪ ಕೃತ್ಯಂಗಳ ಮಾಡಿದೆನಾದಡೆ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಮನದಿಂದ ಮಹಾಜ್ಞಾನದಿಂದ
ದೂರಾಗಲಿ ಕೇಳಾ ಪ್ರಭುವೇ"

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ:ಸಂ.ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪು ಸಂ: ೧೧೨ ವಚನ ಸಂ: ೩೭೯)

"ಗುರುವಿಡಿದು ತನುವಾಯಿತು
ಲಿಂಗವಿಡಿದು ಮನವಾಯಿತು
ಜಂಗಮವಿಡಿದು ಧನವಾಯಿತು
ಬಸವಣ್ಣವಿಡಿದು ಭಕ್ತಿಯಾಯಿತು
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ :ಸಂ.ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂ: ೧೧೦ ವಚನ ಸಂ: ೩೬೧)

"ಗುರುಪಾದೋದಕದಿಂದ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹಶುದ್ಧಿ
ಕ್ರಿಯಾಪಾದೋದಕದಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹಶುದ್ಧಿ
ಜ್ಞಾನ ಪಾದೋದಕದಿಂದ ಕಾರಣ ದೇಹಶುದ್ಧಿ
ಗುರುಪಾದೋದಕದಿಂದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧ
ಕ್ರಿಯಾಪಾದೋದಕದಿಂದ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧ
ಅದು ಕಾರಣ ಪಾದೋದಕವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ನೋಡಾ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ"

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ :ಸಂ.ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂ: ೧೧೨ ವಚನ ಸಂ: ೩೭೯)

"ಗುರುವೆ ಎನ್ನ ತನುವಿಂಗೆ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿ
ಎನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾನುಭಾವದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿ
ಎನ್ನ ತನು ಮನ ಧನದಲ್ಲಿ ವಂದನೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಮಾಡಲೆಂದು ಜಂಗಮದೀಕ್ಷೆಯ ಮಾಡಿ
ಎನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವು ನಿನ್ನ ವಿಶ್ರಾಮಸ್ಥಾನ
ಶುದ್ಧ ಮಂಟಪವಾದ ಕಾರಣ
ಲೋಕವ್ಯಾಪ್ತಿಯನರಿಯದೆ ಲೋಕ ಎನ್ನೊಳಗಾಯಿತ್ತು
ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದೆ
ಅದೇನು ಕಾರಣ? ಜನನ ಮರಣ ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾದೆನಾಗಿ
ಗುರುವೆ ಸದ್ಗುರುವೆ ಎನ್ನ ಭವದ ಬೇರ ಹರಿದು ಗುರುವೆ
ಭವಪಾಶವಿಮೋಚನೆ
ಅನ್ವಯ ಮನದ ಸರ್ವಾಂಗಲೋಲುಪ್ತ
ಭಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಫಲಪ್ರದಾಯಕ ಗುರುವೆ ಬಸವಣ್ಣ
ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನಾಗಿ
ಪ್ರಭು ಮೊದಲಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರೆಲ್ಲರನು ತೋರಿದ ಗುರುವೆ."

(ಸಿದ್ದರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ :ಸಂ.ಡಾ.ಎಸ್.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪುಟ ಸಂ: ೧೧೧ ವಚನ ಸಂ: ೩೯೫)

ಗುರು ತನ್ನ ಕರಸ್ಥಲವನ್ನು ಶಿಷ್ಯನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ನೀಡಿದಾಗ ಗುರು ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಉರಿಯತ್ತಿರುವ ದೀಪ ಉರಿಯಲಾರದ ದೀಪಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅದು ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಉರಿದು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುವೆಂಬ ಜ್ಞಾನದ, ಜ್ಯೋತಿ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಣತೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಷ್ಟೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯ ನಡೆಯುವುದೆ ಗುರು ಮಹಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರಹೊಂದಿದ ಶಿಷ್ಯನ ಭಾವನೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಂದರೆ ಜನನ ಮರಣಗಳ ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಹೊರಗಾಗಿ ಭವದ ಬೇರ ಹರಿದು ಭವಪಾಶ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಸದ್ಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುರುವಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವೆಲ್ಲವು ಪಾವನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗುರುದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ನೋಡಿರೆ ಇದು ನೋಡಿರೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವ
ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗುರುವೆಂಬ ಗಂಡನು
ಹಸ್ತ ಮಸ್ತಕ ಸಂಯೋಗವಾಗಲು ಪಂಚಾಚಾರವೆಂಬ
ಮಂತ್ರ ವೀರ್ಯವು ಚಲನೆಯಾಗಿ,
ಮನಬಸುರಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗವೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿ
ಅಂಗವೆಂಬ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಂಗಳೆಂಬ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ
ಮಂಗಳವ ಪಾಡುವೆ. ಅಖಂಡೇಶ್ವರ
ನೀವಿಗ ಮಗನಾದಿರಿ ನಾ ನೀಮಗೆ ತಾಯಿಯಾದೆ.

(ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೊಗಿಗಳ ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ವಚನಗಳು ಸಂ.ಶಿವಾನಂದ ವಿರಕ್ತಮಠ)

ಈ ವಚನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮದ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ತ್ಯಾಗ ಭೋಗದ ಸಮನ್ವಯವನ್ನಾಗಿಸಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಂತ್ರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಗುರುವಿನಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ಭಕ್ತಿ ಭಾವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಉಪಮೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. "ಶ್ರೀಗುರುವೆಂಬ ಗಂಡ, ಶಿಷ್ಯನೆಂಬ ಹೆಂಡತಿ, ಹಸ್ತ ಮಸ್ತಕವೆಂಬ ಸಂಯೋಗ, ಮಂತ್ರವೆಂಬ ವೀರ್ಯವು ಚಲನೆಯಾಗಿ, ಮನಬಸುರಾಗಿ, ಲಿಂಗವೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿ, ಕಂಗಳೆಂಬ ಯೋನಿ, ಅಂಗೈಯೆಂಬ ತೊಟ್ಟಿಲು' ನೀವು ನನ್ನ ಮಗ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಷಣ್ಮುಖ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು ಈ ವಚನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪಾರಮಾರ್ಥಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಗುರುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರು ಅರಿವಿನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಇಂತಹ ಅರಿವು ಅಳವಟ್ಟವ ಗುರುವೆಂಬುದನ್ನು ಆಧಾರಸಹಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ "ಅರಿವೇ ಗುರು, ಆಚಾರವೇ ಶಿಷ್ಯ" ಎಂಬ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೫. ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು:

ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಎಂಟು ಎಂದರ್ಥ, ಆವರಣವೆಂದರೆ ಕವಚಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಅಷ್ಟಾವರ್ಣವೇ ಅಂಗ, ಪಂಚಾಚಾರವೇ ಪ್ರಾಣ, ಷಟ್‌ಸ್ಥಲವೇ ಆತ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವನು ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆತನು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಆತ ಧಾರಣ ಮಾಡಲೇಬೇಕು

ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ ಈ ಎಂಟು ರಕ್ಷಾ ಕವಚಗಳಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ, ಇವು ಮೂರು ಪೂಜಕ ವಸ್ತುಗಳು. ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಮಂತ್ರ ಇವು ಮೂರು ಧಾರಣ ವಸ್ತುಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವಂತಹ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದ ಈ ರೀತಿ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ವೀರಶೈವನಾದವನು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣದ ನಿಯಮದಂತೆ ಗುರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುರು ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪೂಜಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ನಂತರ ಗುರು ತನ್ನ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಲಿಂಗ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೈವಿಭಾವನೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಶಿಲೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ಲಿಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದಾಗ ಲಿಂಗವೇ ತಾನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಲು ಲಿಂಗ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು. ಅಂಗದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗ ಧರಿಸಿದವನನ್ನು ಸಂಗಮನಾಥನೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುವಿನ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಗುರುವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಲಿಂಗ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿ ಗುರು ಕೊಟ್ಟ ಲಿಂಗವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು, ಪೂಜಿಸುವುದು ಶಿಷ್ಯನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗುರು ಲಿಂಗದ ಜೊತೆಗೆ ಜಂಗಮ ಸೇವೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಂಗಮ ಜಗದ್ಭರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಜ–ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತು, ಗಮ – ಎಂದರೆ ಸಂಚರಿಸು ಎಂದರ್ಥ. ನಡುವಿನ ಸೊನ್ನೆ ಜಗತ್ತು ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸಂಕೇತ.

ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವ ಜಾಲವನ್ನು ಜಂಗಮವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಂಗಮ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜ ಸೇವಕ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ, ಬದಲಾವಣೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾಡುವುದು ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗುರು ಭವರೋಗ ವೈದ್ಯನಾದರೆ, ಜಂಗಮ ಸಮಾಜ ವೈದ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಗುರು ಭವರೋಗಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಜಂಗಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜದ ನ್ಯೂನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ, ತಿದ್ದಿತೀಡಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟಗಳಾಗಿವೆ.

"ಏಕಮೂರ್ತಿ ತ್ರಯೋಭಾಗಃ" ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಶಿವನ ಒಂದು ರೂಪ, ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಮೂರು ಮುಖವಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರು ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದು ಉಪನಿಷ್ಯತ್ತುಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟಾವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಮಂತ್ರಗಳು, ಧಾರಣೆ ಅಥವಾ ಸಾಧಕ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವನಾದವನು ವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಭೂತಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗೋ ಸಗಣಿ ಹಾಗೂ ಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ಭೆರಣಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ಚರ್ಮರೋಗ ಮುಂತಾದ ಭಾದೆಗಳು ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರೆಳೆ ವಿಭೂತಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂಗ ಸೌಷ್ಟವ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ: ರುದ್ರ + ಅಕ್ಷಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿವನು ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ ತ್ರಿಪುರ ಸಂವಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹನಿ ನೀರುಗಳು ಉದರಿದವಂತೆ, ಆ ಬಿಸಿ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದು ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ನೇಪಾಳದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮರದಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದ ಫಲವೇ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಇದನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ವೀರಶೈವರು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಶಿವನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶಿವನ ಕಣ್ಣು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇರಲೆಂದು ಏಕಮುಖದ, ದ್ವಿಮುಖದ, ಪಂಚಮುಖದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳು ಒಂದು, ಎರಡು, ಐದು ಅಥವಾ ನೂರೆಂಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಯುಕ್ತರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಂತ್ರ : "ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ" ಎಂಬುದು ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ "ಶಿವನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ" ಎಂದರ್ಥ. ನೀನು ಓಂಕಾರ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಿಯಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ. ಈ ಪ್ರಣವ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೂರೆಂಟು ಬಾರಿ ಅಥವಾ ಸಾವಿರದೆಂಟು ಬಾರಿ ಜಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ತನು ಪಾವನವಾಗುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಪಠಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಮನ್‌ತ್ರಯತಿ ಇತಿಮಂತ್ರ" ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಪಠನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಯಾವುದರಿಂದ ಮನ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಮಾತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಶರಣರು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ವಚನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಋಷಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಮಂತ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವನಾದವನು ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸವುದು, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದು ಅವನ ಮೂಲ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಶಿವಭಕ್ತನೆಂದು, ಶರಣನೆಂದು ಮತ್ತು ವೀರಶೈವನೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವದು.

ಪಾದೋದಕ : ಗುರುಪಾದೋದಕ, ಲಿಂಗಪಾದೋದಕ ಮತ್ತು ಜಂಗಮಪಾದೋದಕವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಗುರು ಪಾದವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪಡೆಯುವ ತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ಪಾದೋಕವನ್ನು, ಗುರು ಪಾದೋಕವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪಡೆಯುವ ತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ಪಾದೋದಕ ಲಿಂಗ ಪಾದೋದಕವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಂಗಮನ ಪಾದವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪಡೆಯುವ ಧೂಳುಪಾದೋದಕವನ್ನು ಮನೆ ತುಂಬಾ ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರ ಪಾವನವಾಯಿತೆಂಬ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಜಂಗಮ ಪಾದೋದಕ. ಈ ರೀತಿ ಪಾದೋಕದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿವೆ. ಪಾದ+ಉದಕ = ಪಾದೋದಕವಾಗಿದೆ.

ಪಾದವೆಂದರೆ ಗುರು, ಅರಿವು, ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಕವೆಂದರೆ ನೀರು, ನೀರು ಹರಿಯುವ ಸಂಕೇತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯನಡೆಗೆ ಬರುವ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾದೋಕವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸಾದ : ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ವಿಭೂತಿ ಪಾದೋದಕ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಲಾಭಗಳೇ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ, ನಾವು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಮಾಡಲಿ, ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳೇ ಮಾಡಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಸುಖ ಬಂದರೆ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆಂದು, ದುಃಖ ಬಂದರೆ ಪಾಪದ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ತಿಳಿಯದೆ ಅವು ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವಂತಹ ವಸ್ತುವೆಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಥವೇ ಬೇರೆಯಿದೆ. ಪದಾರ್ಥವು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಾಗ ಅದು ಪ್ರಸಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನೈವೆದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಪ್ರಸಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮಾನವನ ತನು ಮನ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮನ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾನವನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಮಾನವ ಮಹತ್ಮಾನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಮಹಾದೇವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟಾವರ್ಣದ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಮಹಾದೇವನಾಗುವುದೇ ಧರ್ಮದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ೦ೀ ರೀತಿಯಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಾವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಾಗೂ "ಗುರುತತ್ವ"ವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೬. ಜಾಗತಿಕ ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರ ಕೊಡುಗೆ:

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಧರ್ಮಗಳಿವೆ, ತತ್ವಗಳಿವೆ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಿವೆ. ಆಹಾರ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗುರುಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ, ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ, ಜೈನ ಧರ್ಮ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ, ಪಾರ್ಷಿ ಧರ್ಮ, ಝುರತುಷ್ಟ್ರ ಧರ್ಮ, ಸಿಖ್ ಧರ್ಮ, ಇಸಾಯಿ ಧರ್ಮ ಹೀಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನತೆಗೆ ಈ ಧರ್ಮಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅವರವರ ಧರ್ಮದಂತೆ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಂತೆ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಅವರವರ ಧರ್ಮಗಳು ಅವರವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಚನಕಾರರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಧರ್ಮವನ್ನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮ, ಬಸವ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್, ಗುರುನಾನಕ, ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ, ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರ ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೂಡ ವಚನಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಜಾಗತೀಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ವಚನಕಾರರು "ಗುರುತತ್ವ"ಕ್ಕೆ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಜನರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿರುವುದು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಿಗೆ 'ಗುರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಜಗದ್ಗುರುಗಳೆಂದು, ವಿಶ್ವಗುರುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ, ಈ ಧರ್ಮಗುರುವನ್ನು ವಿಶ್ವಗುರು ಮತ್ತು ಪೋಪ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈತ ವೆಟಿಕನ್ ಸೀಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಶ್ವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗುರು ಬುದ್ಧದೇವ, ಜೈನ ಧರ್ಮಗುರು ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರ, ಸಿಖ್ ಧರ್ಮಗುರು ಗುರುನಾನಕ ಮತ್ತು ಗುರುಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗ್ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅದೇರೀತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ವಿಶ್ವಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಜನತೆಗೆ ಜೀವನೋದ್ಧಾರದ ದಾರಿಯನ್ನು, ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು ವಿಶ್ವಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಚನಕಾರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸಿಮೀತವಾದವರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಜನಾಂಗವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಂತಹ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯ ಸಭೆಯಂತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ಧಾರದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ, ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸು ಬಯಸಲು ಹೊರಟ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ, ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸು ಬಯಸುವುದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಗುರುಗಳಂತೆ ವಚನಕಾರರು ಕೂಡ ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುರು ಎಂಬ ಪದವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಜನತೆಯ ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಗುರು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗುರುಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ದೀಕ್ಷಾ ಗುರು, ಶಿಕ್ಷಾ ಗುರು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಾ ಗುರುವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ದೀಕ್ಷಾಗುರು : ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದಂತಹ ಸಂಸ್ಕಾರಾದಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ನೀಡಿ ಧರ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವನು ದೀಕ್ಷಾಗುರು. ಅಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿ ಲಿಂಗಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ದೀಕ್ಷಾಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಶಿಕ್ಷಾಗುರು : ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥದತ್ತ ಸಾಗುವ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಜ್ಞಾನದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯುವ, ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ, ಲೌಕಿಕದಿಂದ ಅಲೌಕಿಕದೆಡೆಗೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮಾಜ್ಞಾನದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಗುರುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಾಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ "ವರ್ಣಮಾತ್ರಂ ಕಲಿಸಿದಾತಂ ಗುರು" ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಷರದ ಅರಿವಾದರೆ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಉಪಜೀವನ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಲೌಕಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆತ್ಮದ ಅರಿವಿನ ಭಾಷೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯೆ ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯೆಯೇ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವವನೇ ಶಿಕ್ಷಾ ಗುರು ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೋಕ್ಷಗುರು : ಮೋಕ್ಷವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತ, ಬಿಡುಗಡೆ, ಪರಮಸುಖ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭವ ಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಪರಮ ಸುಖ ತೋರುವವನೇ ಮೋಕ್ಷಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿರುವ ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಿ ಭವಿತನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಭಕ್ತತನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಶಾಶ್ವತ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವವನು ಮೋಕ್ಷಾಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಗುರುವಿಗೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗುರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಾ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಗುರುವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ವಚನಕಾರರು 'ಗುರು' ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ದಾರಿ ದೀಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವವನು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವವನು, ಊರುಗೋಲಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಸುವವನು ಜನತೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೂರಹೋಗಿ ವಾಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವವನನ್ನು 'ಗುರು' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ 'ಗುರು' ವಿಚಾರವನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಉಪಸಂಹಾರ

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ 'ಗುರುತತ್ವ'ದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ, ಈ ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಗುರು ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ "ಗುರುತತ್ವ" ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, "ಗುರುತತ್ವ" ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವ, ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಗುರುತತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದ ಉಗಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದೆ. ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾದ "ಗುರುತತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ" ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಕೆನೆಪದರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ವಚನಕಾರರು ಕಂಡಂತೆ ಗುರು ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವಣರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾದ ಗುರು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಜಾಗತಿಕ "ಗುರುತತ್ವ"ಕ್ಕೆ ವಚನಕಾರರು ಕೊಟ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಬಂಧದ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಡೀ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ 'ಗುರು' ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಶಕ್ತಿ. "ಗುರುತತ್ವ" ಎಂಬುದೊಂದು ಉದಾತ್ತ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುವಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ, ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿಲ್ಲ. "ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಗುರು ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ". ಗುರುವಿನಿಂದ ಧರ್ಮ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಧರ್ಮ ಗುರುವಿನಿಂದ ಪ್ರಭೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗುರು ಕಂಗೋಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಗುರು ಬಿಡಿಸದ ಕಗ್ಗಂಟುಗಳಾಗಿವೆ. ಧರ್ಮ ದಾರಿತಪ್ಪಿದಾಗ, ಅಧರ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ, ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಇಂತಹ ಗುರುಗಳು ಅವತಾರಿ ಪುರುಷರಾಗಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ, ಬಸವ ಮುಂತಾದವರು ಲೋಕ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಗುರುಗಳಿರುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಾವನೆ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

ಲೋಕವನ್ನು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಾಪುರಷರು ಅವತರಿಸಿದರೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಗುರುಗಳು ಜನ್ಮ ತಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅರೆಕೋರೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ ಸರಿಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ "ಗುರುತತ್ವ" ಅತಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಗುರು ಎಂದರೆ ವಿಚಾರ, ಗುರು ಎಂದರೆ ತತ್ವ ಪ್ರಚಾರ, ಗುರು ಎಂದರೆ ಮಾನವೀಯತೆ, ಗುರು ಎಂದರೆ ಒಂದು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ವಚನಕಾರರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಗುರುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣದೆ, ಪರಮ ತತ್ವವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ಅರಿವೇ ಗುರು" ಎಂಬುದು ಅವರ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯವಾಗಿದೆ. "ಅರಿವು ನಿರಾಕಾರ ಗುರು ಸಾಕಾರ" ಎಂದರ್ಥ. ಸಾಕಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರ ತತ್ವ ಅಡಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಜೀವನ ದೃಷ್ಠಿ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಶರಣರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಗುರುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಆರಾಧಿಸದೇ ತತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈ ತಾತ್ವಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೇ ವಚನಕಾರರು. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಗುರುತತ್ವ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ.

"ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವತನಕ ದೊರೆಯದಣ್ಣಾ ಮುಕ್ತಿ" ಎಂದು ದಾಸರು ಹೇಳುವಂತೆ. ನಿನ್ನ ನೀನು ಅರಿದೆಡೆ ಗುರು, ನೀನು ಯಾರದೇ ಗುಲಾಮನಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅರಿವೇ ನಿನಗೆ ಗುರು.

ನಿನ್ನ ಅರಿವೆಂಬ ಬೆಳಕಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಗುರುವಾಗು, ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿತನಾಗು, ಎಂದು ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿನಗೇ ನೀನೇ ಬೆಳಕಾಗು' ನಿನ್ನ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಾಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೆ ಅದು ನಿನ್ನ ಬದುಕಾಗಲಾರದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಶರಣರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಾಗುವ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ಗುರುವಾಗುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗ ವಚನಕಾರರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಗುರುತತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ವಚನಕಾರರ ಅನುಭವ ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ವಚನಕಾರರು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತತ್ವವಾಗಿ, ತತ್ವವನ್ನು ಒಂದು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೌಲಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಏಕೈಕ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಶರಣ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ನೀಡಿದ ವಚನಕಾರರ ಕೊಡುಗೆ ಗುರುಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಿಶೇಷ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಶರಣರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ "ಗುರುತತ್ವ"ವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ವೇದ, ಆಗಮ, ಪುರಾಣಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾದವರೆಗೆ ರಚನೆಯಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಗುರು ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗುರುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ವಚನಕಾರರು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಈಗ ಶಿವಶರಣರು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಕಲೆಹಾಕಿ, ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಗುರುತತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಅನೇಕ ಶಿವಶರಣರ ವಚನಗಳು ತಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿ ಗುರುತತ್ವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

"ಗುರುಸ್ಥಲ, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ, ಜಂಗಮಸ್ಥಲ ಪ್ರಸಾದಸ್ಥಲಗಳು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕರಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನೇ ಗುರುವೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದಲೇ ಗುರು ಲಿಂಗ ಜಂಗಮ ಸ್ವಯತ್ತ ಆಯಿತೆಂದನೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಗುರುವಿಂಗೆ ಗುರುವಾದ ಪರಿಯಂತೋ"? ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಮವಿಲ್ಲ ಗುರುವಿನ ಪರಿ ಭ್ರಮರ ಕೀಟ ನ್ಯಾಯದಂತಿತ್ತು. ಮನವೇ ಗುರುವಾದ ಕಾರಣ ನಿನಗೆ ನೀನೆ ಗುರುವಲ್ಲದೇ, ನಿನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕವಪ್ಪ ಗುರುವುಂಟೆ? ತನ್ನಿಂದ ತಾನರಿಯವುದೇ ಅರಿವು, ಈ ಗುರುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಸಿಲಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗುರು ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಗುರು, ಎರಡರಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ನಾವಿಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗುರುವನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ, ತಾತ್ವಿಕ ಗುರುವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಬದಕು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶರಣರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುವಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರು ಕ್ರೂರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಡಂಬನೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಬಡಿದು ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದೆನಯ್ಯಾ.. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ವಂದಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸಿದಡೆ ಆಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದೆನಯ್ಯಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕಲಿತನಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆರೆಗಾದೆನು.! ಯುಗಯುಗಗಳಿಂದ ಬಂದ ಗುರುವಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಹೇಗೆ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ವಚನ ನಿದೇರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಈ

ವಚನದಲ್ಲಿ ಕೃತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆಬುಂದುನ್ನು ವಿಡಂಬನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ರೀತಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಗುರು, ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗುರು, ತಾತ್ವಿಕ ಗುರು ಎಂದು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಮೌಲ್ಯ ತತ್ವವುಳ್ಳ ಗುರು ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಲವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ವಿಚಾರದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಗುರುತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಈ ಕಿರು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗುರುತತ್ವ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಪ್ರಿತಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. "ಅರಿವೇ ಗುರು" ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ತನ್ನ ಲಾಂಛನವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ "ಗುರುತತ್ವ"ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ, ಕ್ರೂಢಿಕರಿಸಿ ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವ ಧರ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ "ಗುರುತತ್ವ"ದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಅನುಬಂಧ

೧. ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕ್ರ ಸಂ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಸಂಪಾದಕರು/ ಲೇಖಕರು	ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ವರ್ಷ
೧	ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೨	ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೩	ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಮಲ್ಲಾಪುರ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೪	ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೫	ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೬	ಸಂಕೀರ್ಣ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೧ ರಿಂದ ೯ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಪ್ರ. ಸಂ. ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೭	ವಚನ ಪರಿಭಾಷಾಕೋಶ (ಜನಪ್ರಿಯ ಆವೃತ್ತಿ)	ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ	ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ – ೧೯೯೩
೮	ವಚನ ಸಾವಿರ	ಸಂ. ಓ. ಎಲ್ ನಾಗಭೂಷಣ ಸ್ವಾಮಿ	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ – ೨೦೦೪
೯	ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸವಾಲುಗಳು	ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ	ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ – ೨೦೦೯
೧೦	ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ	ಡಾ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಪೂಜಾರ	ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೦೯
೧೧	ವಚನ ವಿಮರ್ಶೆ	ಸಂ. ಡಾ. ಡಿ.ಬಿ. ನಾಯಕ	ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೧೦
೧೨	ವಚನ ಕಾರ್ತಿಯರ ಆಯ್ದ ವಚನಗಳು	ಸಂ. ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ	ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೧೦
೧೩	ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ	ಡಾ॥ ಪಿ.ಎಸ್. ಶಂಕರ	ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೧೦
೧೪	ಧರ್ಮಗುರು ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟಾವರಣ	ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಸಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು	ಬಸವ ಪ್ರಸಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಭಾಲ್ಕಿ – ೨೦೦೯

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಸಂಪಾದಕರು/ ಲೇಖಕರು	ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ವರ್ಷ
೧೫	ಬಸವಧರ್ಮ ದರ್ಪಣ	ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಬಸಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದೇವರು	ಬಸವ ಪ್ರಸಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಭಾಲ್ಕಿ – ೨೦೦೯
೧೬	ಮಹಿಳಾ ವಚನ (ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಕಲನ)	ಸಂ. ಡಾ. ಕಾಶಿನಾಥ ಅಂಬಲಗಿ	ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಲಬುರ್ಗಿ – ೨೦೦೦
೧೭	ಬಸವ ಪ್ರಜ್ಞೆ	ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ	ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ –೨೦೦೨
೧೮	ನಡೆನುಡಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ	ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ	ಲೋಹಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಬಳ್ಳಾರಿ –೨೦೦೨
೧೯	ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಕಾಲೀನರು	ಸಂ. ಬಸವ ಸಮಿತಿ	ಬಸವ ಸಮಿತಿ ಬೆಂಗಳೂರು – ೨೦೦೭
೨೦	ಶರಣರ ಮುತ್ತಿನ ಸುತ್ತಿಗೆ	ಡಾ. ಚನ್ನಕ್ಕ ಪಾವಟೆ	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು– ೨೦೦೭
೨೧	ವಚನ ಧರ್ಮ ಸಾರ	ಡಾ. ಎಂ. ಆರ್. ಶ್ರೀ	ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೈಸೂರು – ೧೯೬೮
೨೨	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ	ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ	ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ ಬೆಂಗಳೂರು – ೧೯೫೩
೨೩	ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ	ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು – ೧೯೬೩
೨೪	ವಚನ ಚಳುವಳಿ	ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ	ಪಲ್ಲವಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ
೨೫	ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ	ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ	ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು –೨೦೦೦
೨೬	ಬಸವಣ್ಣನವರು	ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ – ೧೯೯೧
೨೭	ಬಸವ ಧರ್ಮ ವಿಶ್ವ ಸಂದೇಶ	ರಂಜಾನ್ ದರ್ಗಾ	ವಿಶ್ವ ಬಸವ ಧರ್ಮ ಮಹಾಸಭಾ ಟ್ರಸ್ಟ್
೨೮	ತನ್ನ ತಾನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ	ಡಾ. ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಬಾಳಿ	ವೀರೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಡಕೋಳ – ೨೦೦೬
೨೯	ಶ್ರೀ ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ವಿರಚಿತ ನಿಜಲೀಲಾಮೃತ ವಚನಗಳು	ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಲಠ್ಠೆ	ವೀರೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಡಕೋಳ – ೨೦೦೬

ಕ್ರ ಸಂ.	ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು	ಸಂಪಾದಕರು/ ಲೇಖಕರು	ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ವರ್ಷ
೩೦	ವೀರಶೈವ ದೀಪ್ತಿ	ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ – ೧೯೯೯
೩೧	ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸೋಹ	ಸಂ. ಡಾ. ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಶೀಲಾ ನರಕೆ	ಲತಾ ಪ್ರಕಾಶನ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ ಧಾರವಾಡ
೩೨	ಶರಣರ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು	ಲೇ. ಶ್ರೀ ಮಣ್ಣೂರ ಗುರಪ್ಪ	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಧಾರವಾಡ – ೨೦೦೭
೩೩	ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಷ್ಕಾರಗಳು	ಪ್ರೊ. ಜಿ.ಎಸ್. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ	ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್– ೨೦೦೯
೩೪	ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಆಧುನಿಕ ವಚನಗಳು	ಸಂ. ಪ್ರೊ. ಶಿವರಾಜ ಪಾಟೀಲ	ಬಸವ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೧೦
೩೫	ಶಿವ ಚಿಂತನ	ಸಂ. ಪ್ರೊ. ಶಿವರಾಜ ಪಾಟೀಲ	ಮಹಾಂತೇಶ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೦೯
೩೬	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕೋಶ	ಸಂ. ಚಿ.ಸಿ. ಲಿಂಗಣ್ಣ	ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ – ೨೦೦೮
೩೭	ಅಕ್ಕನ ವಚನಗಳು	ಸಂ. ಸಾ.ಸಿ. ಮರಳಯ್ಯ	ಸ್ವಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು
೩೮	ಶರಣರ ಆರ್ಥಿಕ ಚಿಂತನೆ	ಡಾ. ಜಯಶ್ರೀ ದಂಡೆ	ಸದ್ಭಾವಗೋಷ್ಠಿ ಗದ್ದುಗೆ ಮಠ, ಕಲಬುರ್ಗಿ –೧೯೯೮
೩೯	ದಲಿತ ವರ್ಗದ ಶರಣರು ಮತ್ತು ಶರಣೆಯರು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ	ಡಾ. ಮ.ನ. ಜವರಯ್ಯ	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ ಮೈಸೂರು
೪೦	ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮೌಲ್ಯಗಳು	ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಅಶ್ವಥ	ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು– ೨೦೦೯
೪೧	ಷಟಸ್ಥಲಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ	ಪ್ರೊ. ಸಿ.ಎಂ. ವೀರಭದ್ರಯ್ಯ	ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು– ೨೦೦೯
೪೨	ಕಲ್ಯಾಣದ ಶರಣರು	ಲೇ. ಅಯ್ಯಪ್ಪಯ್ಯ ಹುಡಾ	ಶರಣ ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗಾ –೨೦೧೦